PROSVETNI DELAVEC

ST. 2 LJUBLJANA, 26. JANUARJA 1956 LETO VII.

Urejuje uredniški odbor. Odgovarja Jože Zorn. Uredništvo in uprava Nazorjeva 3/I. Telefon številka 21-397. — Letna naročnina din 300.—, Štev. ček. računa 60-KB-1-Ž-140 — Tisk Časopisno založniškega podjetja Slovenski poročevalec.

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV

ZOPET V ENEM ZDRUŽENJU

21. in 22. januar bosta postala pomemben mejnik v zgodovini organizacijskega življenja slovenskih prosvetnih delavcev. Na ta dneva so se zbrali številni delegati društev učiteljev in društev profesorjev v veliki dvorani Doma sindikatov v Ljubljani k zaključnima občnima zboroma Združenja učiteljev Slovenije in Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Slovenije, obenem pa tudi k ustanovnemu občnemu zboru enotnega Združenja učiteljev in profesorjev Slovenije.

Posebno obeležje sta temu zborovanju dala uvodno predavanje tov. Vladka Majhna o reformi obveznega šolanja (ki ga prinašamo na drugem mestu) in poročilo Komisije za reformo šolstva, ki ga je v njenem imenu dala tov. dr. Iva Segula. Prav tako so močno utrdili pomen zbora govori gostov. Navzoči so bili: član IS tov. Ada Krivic, član predsedstva SZDL tov. Franc Kimovec, član sekretariata Centralnega odbora Združenja učiteljev in profesorjev Jugoslavije tov. Mitar Nikolić ter člani republiških odborov Združenj učiteljev in profesorjev Srbije in Hrvatske tovariši M. Isaković, L. Pendjer in A. Potočnjak. Republiški svet sindikatov pa je zastopal tov. Roman Albreht.

Po tajniških in blagajniških poročilih se je razvila zelo plodna diskusija, ki je bila skoraj nasilno prekinjena šele v nedeljo opoldne. (Poročilo o diskusiji — z govori gostov — bomo prinesli v naslednji številki!) Diskusija je osvetlila marsikatero stran dejavnosti naših društev in je dala dovolj materiala za ustrezne sklepe, ki jih bo še redigiral poseben odbor. Med samo diskusijo je bil izvoljen tudi novi plenum Združenja učiteljev in profesorjev Slovenije v tejle sestavi:

OZJI ODBOR:

1. Zdešar Henrik — učitelj — Ljubljana — predsednik.
2. Ravbar Miroslav — profesor — Ljubljana — podpreds.
3. Peče Oskar — učitelj — Ljubljana — tajnik.
4. Terček Alojz — učitelj — Ljubljana — blagajnik.

DRUGI ČLANI ODBORA:

5. Andolšek Ludvik — učitelj — Kočevje.
6. Cvetko Vladimir — učitelj — Ljubljana.
7. Cemažar Franc — profesor — Ljubljana.
8. Marcijan Stefan — učitelj — Trbovlje.
9. Melihar Stane — profesor — Ljubljana.
10. Mišič Dana — predmetna učiteljica — Ljubljana.
11. Potrč Ema — učiteljica — Ljubljana.
12. Trobiš Stefan — učitelj — Ljubljana.
13. Velušček Ciril — profesor — Kranj.
14. Zurman Janko — učitelj — Maribor.
15. Zvan France — učitelj — Kranj.

DRUGI ČLANI PLENUMA:

16. Feldin Boris — učitelj — Maribor.
17. Malnarič Janez — profesor — Maribor.
18. Matičič Milka — učiteljica — Maribor.
19. Rudolf Ivan — profesor — Maribor.
20. Rösner Edi — učitelj — Maribor.
21. Ambrož Martin — učitelj — Celje.
22. Crepinšek Milan — učitelj — Celje.
23. Jakhel Franjo — profesor — Celje.
24. Novak Jože — predmetni učitelj — Celje.
25. Vrečko Miroslav — učitelj — Celje.
26. Krumberger Lojze — profesor — Gorica.
27. Murovec Stanko — učitelj — Gorica.
28. Pižmoht Ivan — učitelj — Gorica.
29. Sinigoj Daro — učitelj — Gorica.
30. Vedernjak Marija — profesor — Gorica.
31. Belec Janko — učitelj — Murska Sobota.
32. Golar Manko — predmetni učitelj — Murska Sobota.
33. Stubel Miroslav — učitelj — Murska Sobota.
34. Zadravec Franc — profesor — Murska Sobota.
35. Faganelli Marija — učiteljica — Kranj.
36. Jedretič Rudolf — učitelj — Kranj.
37. Sifrer Jože — profesor — Kranj.
38. Misson Marjan — učitelj — Novo mesto.
39. Nečimer Alojz — učitelj — Novo mesto.
40. Svigelj Viktor — učitelj — Novo mesto.
41. Drašler Jože — profesor — Koper.
42. Maver Danilo — učitelj — Koper.
43. Menih Tine — predmetni učitelj — Koper.
44. Dernač Jakob — učitelj — Trbovlje.
45. Turk Jože — predmetni učitelj — Trbovlje.
46. Babič Ivan — predmetni učitelj — Ptuj.
47. Vičar Vida — učiteljica — Ptuj.

NADZORNI ODBOR:

1. Černut Janko — predmetni učitelj — Ljubljana.
2. Lovše Francka — učiteljica — Ljubljana.
3. Pečar Srečko — učitelj — Ljubljana.

IZ TAJNIŠKIH POROČIL ZDRUŽENJA UČITELJEV SLOVENIJE IN ZDRUŽENJA PROFESORJEV IN PREDMETNIH UČITELJEV SLOVENIJE

Družbeno upravljanje

Že od vsega začetka sta RO odločno podprla prizadevanje svojega članstva in ljudskih odborov pri uvajanju družbenega upravljanja v naše prosvetne ustanove. Med prvimi, ki so dolgo pred izidom »Zakona o družbenem upravljanju naših šol« že praktično uvedli to upravljanje v svoje šole, je bila Ljubljana, ki si je tako pridobila tudi največ izkušenj in izdelala prve osnutke nekakega pravilnika o družbenem upravljanju. Izkušnje Ljubljane so se naglo širile tudi po drugih krajih in okrajih ob pomoči naših najboljših sindikalnih delavcev. RO sta s svojimi zastopniki 1954. leta sodelovala pri sestavi in razpravi o pravilniku o družbenem upravljanju v šolah, ki ga je MLO Ljubljana predložil v odobritev Izvršnemu svetu LRS. Na tej razpravi je Izvršni svet LRS ta predlog zavrnil s čisto pravnega stališča, ker je bil mnenja, da je protizakonit in protiustaven. Vendar je Izvršni svet kasneje dal priporočilo okrajem, naj pristopijo k izvajanju družbenega upravljanja. Kmalu nato je tudi zvezni Izvršni svet sprejel prvi zakon o družbenem upravljanju. Lahko trdimo, da je bilo Združenje vedno in dosledno med prvimi zagovorniki družbenega upravljanja na naših učnih in vzgojnih ustanovah in zdi se nam nepravilno in nepošteno, če se izjave posameznikov, ki se z družbenim upravljanjem ne strinjajo, na tak ali drugačen način skušajo podtakniti našemu Združenju. Tudi danes je ogromna večina učiteljev z vsemi upravnimi odbori naših društev ne le zagovornik, temveč tudi iskren sodelavec v izvajanju družbenega upravljanja na šolah. Vendar moramo ugotoviti, da kakor drugod tudi pri družbenem upravljanju na naših šolah še nismo dosegli nekega idealnega stanja in moramo gledati nanj kot na proces, ki raste in si neprestano išče vsebine, pravilnih oblik in metod dela. To je tudi vzrok, da prosvetni delavci kritizirajo slabo ali nepravilno delo posameznih šolskih odborov, kar se jim zopet zlonamerno očita, da so nasprotniki družbenega upravljanja. Poudariti pa moramo tudi to, da je družba kot celota nudila šoli in šolskim odborom doslej premalo pomoči. Saj skoraj ne poznamo primera, da bi n. pr. SZDL ali katerakoli organizacija, ki je svoje člane volila v šolske odbore, od njih zahtevala poročila o njihovem delu v šolskem odboru in o problemih, ki v šolskih odborih dnevno rastejo. Še manj pa so vse te organizacije skušale te in take probleme urejati in tako pomagati, da bi jih šolski odbori uspešno reševali in tako v svojem delu hitreje napredovali.

Šolska reforma

Druga velika naloga, pri kateri sta RO sodelovala, je vprašanje reforme našega šolstva. RO sta ves čas svojega obstoja opozarjala javnost, da naša šola ne raste skladno z našo družbeno stvarnostjo, in to niti organizacijsko niti vsebinsko-ideološko niti kadrovsko in materialno. RO združenja učiteljev je bil tudi prvi, ki je pri razpravah o reformi našega šolstva zavzel popolnoma jasno in odločno stališče o potrebi zgraditve enotne obvezne šole. S tem je dal krepko podporo vsem, ki so študirali naš šolski sistem in pripravljali prve predloge za zvezno skupščino. RO je istočasno s svojim stališčem in ugotovitvijo pričel tudi z akcijo, da se ustvarijo temeljni pogoji za reformo obvezne šole. V tem stremljenju je smatral, da je eno izmed najvažnejših izhodišč pri obravnavi šolske reforme vprašanje učiteljskega kadra, ki bo šolsko reformo tudi izvajal. Ugotovil je namreč, da pretežni del našega učiteljstva v svojem rednem ali pa izrednem šolanju ni dobil dovolj strokovne in splošne izobrazbe, s katero bi uspešno delal v reformirani šoli. Zaradi tega je po svojem zastopniku v Svetu za prosveto in kulturo LRS predlagal ustanovitev pedagoškega centra, ki bi imel nalogo, da učiteljstvu posreduje napredna pedagoška spoznanja, jih bogati pedagoško in kulturno in jih usposablja za nosilca napredne pedagoško - kulturne miselnosti na svojih šolah in med ljudstvom. Pedagoški center je bil na iniciativo našega Združenja ustanovljen in je začel s svojim delom v lanski jeseni. Pripominjamo pa, da pedagoški center dela danes v težkih materialnih pogojih. Če hočemo, da nam bo dal Pedagoški center vse to, kar rabimo, mora najmanj imeti na razpolago primerne prostore za predavanja in delavnice, mora biti internatsko urejen ter opremljen s sodobnimi učili. Vsega tega danes nima, saj gostuje na eni ljubljanskih osnovnih šol in ima na razpolago eno samo učilnico. V takih pogojih in s takimi odnosi do Pedagoškega centra seveda ne bomo prišli daleč. V želji, da bi delo Pedagoškega centra podprli, je RO na svoji zadnji seji sklenil, da da večino svojih sredstev na razpolago Pedagoškemu centru, to je 1 milijon 200 tisoč dinarjev za nabavo opreme za internat. Razumljivo ob primerni pogodbi, ker se zavedamo, da so to sredstva naših članov.

Tudi vprašanje Pedagoške akademije, ki je bila v načelu sprejeta pred kratkim v zvezni Komisiji za proučevanje šolstva, je RO Združenja učiteljev načel že pred dvema letoma. Ta predlog je SPK LRS obravnaval na več svojih sejah, vendar do sedaj ni dobil svoje končne oblike. Smatramo pa, da ga je treba v interesu celotnega našega šolstva, še s posebnim ozirom na reformo, čimprej urediti.

Pri vseh teh in takih problemih, ki so zadevali naše šolstvo kot celoto in je o njih razpravljal SPK LRS, sta dobro sodelovala oba zastopnika v SPK LRS tov. Cvetko in Ravbar. Smatramo, da je bilo sodelovanje med SPK in RO zelo dobro.

Posebno pozornost sta RO posvetila praznovanju desete obletnice osvoboditve. V to vrsto spada slavnostno zborovanje in odkritje spominske plošče v Dobličah v Beli krajini, kjer je bil med NOB prvi pedagoški učiteljski tečaj. — Spominu padlih prosvetnih delavcev smo se oddolžili z izdajo knjige »Kot žrtve ste padli«. Knjiga je izšla lani v decembru in je prvi tako zbran dokument o borcih-prosvetnih delavcih v Jugoslaviji. Knjiga je izšla v 3000 izvodih. Vse naše šole bi to knjigo morale imeti v svojih knjižnicah, vsi prosvetni delavci pa bi jo morali poznati, saj nam pomeni dragocen dokument in dokaz naprednosti naših ljudi. Sedem herojev-prosvetnih delavcev nam mora biti močna moralna opora za nadaljnje delo in stremljenje, da smo in ostanemo tudi v bodoče resnični ljudski učitelji. Ob tej priliki ne pozabimo na dopolnjevanje in korekturo knjige, saj so podatki marsikje nepopolni, našle pa so se tudi napake. — Ob velikem prazniku prosvetnih delavcev v Mariboru konec novembra 1955 je RO Združenja učiteljev na predlog okrajnih učiteljskih društev nagradil 18 najboljših učiteljev s skupnim zneskom 450.000 din. To akcijo sta podprla tudi Ljudska prosveta Slovenije in Glavni odbor SZDL Slovenije z zneski po 75 tisoč dinarjev.

V tem obdobju je bil oživljen tudi Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič«. V njem sodelujejo učitelji in profesorji ob moralni in materialni podpori naših članov in Združenja. Doslej je imel vrsto koncertov doma in tudi v drugih republikah. Ob 30-letnici obstoja se pripravlja na veliko turnejo.

Materialna vprašanja

Kot tretje naše delo, ki ni bilo manjše in tudi ne manj važno od ostalega, sta RO reševala v okviru svojih možnosti vprašanja materialnega značaja.

Kot prvo sta smatrala za potrebno, da se borita proti diskriminacijskemu odnosu do učiteljstva. Vsa Združenja prosvetnih delavcev so izvedla uspešno akcijo za odpravo člena 19. Ta člen je bil ukinjen leta 1954 in so tako odpadle tudi posledice, ki so iz njega izvirale.

Ko so predstavniki združenj v celoti pregledali Uredbo o prevedbi v prosvetno - znanstveni stroki in jo primerjali z uredbami drugih strok v državni upravi, so ugotovili, da so sicer začetni plačilni razredi v stroki za eno stopnjo višji, da pa Uredba ne dopušča prestopa v določene višje razrede (V, VI, VII), zato so predlagali preko Centralnega odbora zveznemu Izvršnemu svetu spremembo, po kateri naj ima profesor možnost vstopa v V. in IV. plačilni razred, predmetni učitelj v VI. plačilni razred, učitelj pa v VII. plačilni razred. Prav tako so predlagali uvedbo novih zvanj, predvsem zvanje šolskega inšpektorja in zvanje šolskega svetnika. Kolikor smo poučeni, so bili ti predlogi sprejeti z razumevanjem in bodo o njih govorili, ko bo prišla na vrsto temeljita revizija Uredbe o prosvetno-znanstveni službi, kar se bo vsekakor zgodilo še letos. Prav te dni smo bili deležni tudi neke predhodne korekture te uredbe, ki se pa nanaša samo na dopolnilne plače šolskih delavcev. Kakor je znano, smo vsi šolski delavci imeli doslej povišek na temeljno plačo po 1000, 1250 in 1500 dinarjev, nismo pa imeli pravice do dopolnilne plače. Z Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o nazivih in plačah uslužbencev v prosvetno-znanstveni službi smo tudi mi v tem pogledu izenačeni z ostalimi uslužbenci, vsaj kar se načela tiče, nismo pa žal izenačeni z nekaterimi drugimi kategorijami uslužbencev glede možnega razpona dopolnilne plače, kajti k dosedanjemu povišku temeljne plače, ki sicer prosvetnim delavcem ostane, čeprav ne kot povišek temeljne plače, ampak kot obvezna dopolnilna plača, bodo pri dopolnilni plači mogli dobiti učitelji največ samo še 500 din, predmetni učitelji največ 750 din in profesorji srednje šole največ 1000 dinarjev. Ker vemo, da se sicer razpon dopolnilnih plač za uslužbence s srednjo izobrazbo v glavnem giblje do 3000 in za uslužbence s fakultetno izobrazbo vsaj do 4000 dinarjev, moramo reči, da nas je konkretna rešitev razočarala. Omeniti pa je treba, da imajo od 1. februarja dalje pravico do povečanja temeljne plače za 500 oziroma 300 din vsi naši tovariši, ki so v XV., XIV. ali XIII plačilnem razredu, ker je bil z isto uredbo ukinjen drugi odstavek 1. člena Uredbe o povečanju plač uslužbencev in delavcev (Uradni list FLRJ št. 25/1954), po katerem so bili uslužbenci o prosvetnih nazivih od tega poviška izvzeti.

RO sta sodelovala tudi pri pripravi osnutka za prečiščeno besedilo Odloka o delovni obveznosti in nagrajevanja za nadurno delo. Osnutek, ki ga je SPK LRS že sprejel, je sedaj na zakonodaji in bo v kratkem predložen Izvršnemu svetu v podpis. Najvažnejši korekturi dosedanjega besedila sta: nadurno delo v razredu se naj honorira v razponu od 100 do 200 din; pri tem pa honorar ni več odvisen od stopnje šole, ampak od naziva, ki ga predavatelj ima, ter določba, da bodi vsako polnovredno nadomeščanje honorirano, a ne šele po treh oziroma sedmih dneh.

Še pri eni republiški uredbi s področja materialne zaščite našega članstva, ki je v pripravi, smo aktivno sodelovali. Gre za Uredbo o pravici učenga in vzgojnega osebja do brezplačnega stanovanja in kuriva. Kakor je znano, imajo vse ostale republike tozadevno že nove uredbe, ki so precej razširile krog upravičencev do naturalnih dodatkov. Pri nas smo bili mnenja, da so naturalni dodatki neprimerna oblika nagrajevanja in bi se morali nadomestiti z realnimi dokladami v gotovini. Kakor nas pa izkušnja z dopolnilnimi plačami uči, za enkrat za tako stališče še ni potrebnega razumevanja, zato je naravno, da ne moremo opuščati nekaj, kar nam zakonodaja že daje. Novost novega besedila te Uredbe bi bila v tem, da imenoma našteva naselja, ki niso obvezna dajati dodatek v naravi, čeprav jim seveda ni odvzeta pravica, da to store kljub temu, da jih moramo smatrati za mestna naselja.

Danes mnogo prosvetnih delavcev nima primernega stanovanja. Ob razpisu službenih mest javljajo nekateri okraji, da sprejmejo samo samce, ker ni stanovanj. V vsakem večjem centru manjkajo primerna stanovanja za prosvetne delavce, ker občine ne grade, grade pa podjetja za svoje uslužbence; ti pa stanovanjskega fonda bistveno ne razbremenjujejo, ker prihajajo z dežele in samo večajo število mestnega prebivalstva. Položaj je najtežji v Ljubljani. Vsa ljubljanska društva so že večkrat javila potrebe svojega članstva odgovornim forumom, toda še tako kričeči primeri niso bili obravnavani kot prvenstveni, temveč so jih odrinili. Ponovno je treba poudariti, da delo prosvetnega delavca ni končano v razredu, ampak se ponekod doma tudi podvoji.

Gotovo bi morali spregovoriti tudi o ženah — materah v prosvetni stroki. One opravljajo po večini trojno delo: delo matere, delo gospodinje in delo vzgojiteljice. Mnogo je šol, kjer so žene v večini, med njimi so tudi matere. Od njih vodje ustanov ne morejo v šolskem delu zahtevati manj kot od ostalih članov. Te žene zato delajo ponoči, seveda če ne zanemarjajo svojih dolžnosti, in se prekomerno izčrpavajo. Njihova zaposlenost ima kljub dobri volji svoj odmev v šoli.

Materialni položaj prosvetnih delavcev se mora spremeniti, ker morajo biti za delo fizično in umsko stalno v kondiciji. Odraz slabega položaja prosvetnih delavcev ostane tudi na naši mladini, ki bo postala mračna, nevesela, brezperspektivna. Ker vemo, da okolje vpliva na človeka in posebno na mladega, ki ima še vse življenje pred seboj, in nanj učitelj — posebno na podeželju — najučinkoviteje vpliva, napravimo učitelju življenje poklicu primerno. Napori v tej smeri se bodo na našem mladem rodu bogato obrestovali.

Ko smo nekoliko orisali položaj prosvetnega delavca, ne smemo prezreti, da vodilni forumi poznajo njegove težave in iščejo rešitve, priznati pa tudi moramo, da se marsikje tudi že širša javnost zanj zanima. Ni več malo okrajev, ki so poskrbeli za mlade učiteljice, ki prihajajo v oddaljene vasi učiteljevat; ponekod so profesorji že dobili nova stanovanja, tudi kot osebnosti jih vedno bolj upoštevajo in cenijo njihovo šolsko in izvenšolsko delo. Pred časom smo morali opozarjati na neprimerno izvenšolsko zaposlitev članov na škodo šolskega dela; danes so taki pojavi redki. Širši interes javnosti za prosvetne delavce je pospešil sistem družbenega upravljanja v prosveti in kulturi.

Društva so v času svojega obstoja precej razbremenila SPK in sama organizirala predavanja, strokovne aktive, posvetovanja, razprave in podobno, da bi postopoma dvigala kvaliteto učno-vzgojnega dela.

Mislimo, da ni potrebno ponavljati naslovov ali ciklusov predavanj, ki so jih posamezne skupine imele na svojem delovnem programu. Bile so vsestranske: iz ozkega področja ene ali druge stroke, pedagogike in splošnih vprašanj našega razvoja. Brez pridržka moramo priznati Mariboru, da je v določenem obdobju prednjačil v tej dejavnosti.

Stiki s tujino

Na pobudo Centralnega odbora Združenja učiteljev in Združenja profesorjev Jugoslavije se zmeraj bolj razvija zamenjava naših prosvetnih delavcev z inozemskimi.

Za ta potovanja so se prijavili člani na razpise v »Prosvetnem delavcu«, posebna komisija koordinacije Združenja prosvetnih delavcev Slovenije pa je izbrala kandidate in jih predlagala Centralnemu odboru v Beograd.

RO sta večino kandidatov finančno močno podprla iz sredstev dotacije SPK LRS, ker vesta, da so ta potovanja pomembna za razširitev obzorja naših članov. Za potovanja v Anglijo in Francijo smo dajali prednost germanistom in romanistom, za Grčijo pa klasikom.

Komisija za zveze z inozemstvom v Beogradu je letos poslala prvo skupino germanistov na seminar v München. V tej skupini so bili iz Slovenije 4 člani.

Kot je sklenil Centralni odbor v Beogradu, se bodo potovanja vršila še nadalje, zato priporočamo članom, da bodo zasledovali objave v »Prosvetnem delavcu«.

Ob obiskih inozemskih prosvetnih delavcev in dijakov v Jugoslaviji je RO tudi naprosil svoje člane, da so pomagali pri izvedbi bivanja v naši republiki ali na morju. Vsem tem članom se RO najtopleje zahvaljuje in jih prosi še za nadaljno pomoč, ker bodo taki obiski tudi letos organizirani.

V Ljubljani, na Gorenjskem in na morju je bilo z našimi člani in dijaki že 160 angleških in 120 francoskih dijakov ter okoli 300 angleških, francoskih in turških prosvetnih delavcev.

Pri slovenskih družinah pa je bilo okoli 60 angleških dijakov, ki so navezali prav prijateljske stike z našimi dijaki. Slednji so že obiskali goste na njihovih domovih v Angliji.

Vsakoletne zamenjave omogočajo razširitev znanja angleškega oziroma francoskega jezika našim članom in dijakom, zato jih RO po želji Centralnega odbora Združenja v Beogradu tudi organizira, čeprav zahtevajo veliko dela in odgovornosti.

Naš tisk

Prav je, če s tega mesta povemo tudi besedo o našem tisku: o »Prosvetnem delavcu«, »Sodobni pedagogiki« in o izdajah pedagoških knjig.

Lanski občni zbor je po soglasnem sklepu postavil obvezno naročnino »Prosvetnega delavca« za vse člane naših Združenj. Ta sklep je tudi po statutu pravno kar v redu (nekateri so namreč prišli na misel, da niso dolžni plačevati naročnine in jih tudi nihče ne more pravno izterjati). Zdi se nam pa, da tu ne gre za nekako pravno stališče niti za kako »principialnost«, temveč za nekak oportunizem nekaterih prosvetnih delavcev, ki kaže tudi skrajno nizko stanovsko zavest teh ljudi, ki jim niti cehovstva ne moremo očitati.

»Sodobna pedagogika« izhaja v 3.500 izvodih, katerih naročniki so učitelji osnovne šole v 80 odstotkih. Pojavlja se misel, da bi »Sodobna pedagogika« morala prilagoditi svoje delo skoraj izključno obveznemu šolstvu oziroma obvezni osemletni šoli.

Knjige, ki jih izdaja Zveza pedagoških društev, imajo razumljivo po svoji vsebini naročnike le med učitelji. Izhajajo v nakladi od 2.500 do 3.500 izvodov.

Še vprašanje članarine naših članov. To vprašanje bi povezali s prejšnjim, kar smo dejali o nekaterih naročnikih »Prosvetnega delavca«. V interesu nas vseh je, da imamo v okviru naših organizacij zbranih čimveč prosvetnih delavcev. Poudarili pa bi, da tega vendarle ne želimo doseči in imeti za vsako ceno. Tistemu, ki mu je odveč izpolnjevanje osnovnih dolžnosti našega člana, moramo dati polno svobodo in tudi pomoč pri izstopu iz članstva. Današnji občni zbor mora tudi o tej stvari povedati svojo besedo. Verjetno nekoliko take diferenciacije ne bo v škodo enotnosti naših vrst.

V bodoče pa bo slika — v kolikor se ne bo kaj spremenilo — naslednja: enoten Republiški odbor Združenja učiteljev in profesorjev Slovenije, 11 okrajnih odborov naših društev, 112 društev učiteljev in profesorjev po občinah in 3 samostojna profesorska društva (Ljubljana-Center, Celje in Murska Sobota).

—

Prav pri tem današnjem združevanju bi bilo potrebno spregovoriti kakšno besedo o delu naših okrajnih odborov in o društvih po občinah v bodoče. Verjetno se bo pokazala cela vrsta problemov, ki jih danes ne poznamo in ne vidimo. Eno pa je: naši člani in naše organizacije morajo z upornim delom na vseh področjih doseči več ugleda in s tem več priznanja ter zavzeti mesto, ki jim v ustvarjanju novega človeka in nove družbe pripada.

Strokovne šole in reforma

Pripravljajo se važni zakonski ukrepi, ki imajo namen, reformirati vzgojo in izobraževanje strokovnih kadrov. Združenje učiteljev in profesorjev strokovnih šol LRS meni, da je potrebno, da o nekaterih problemih in nazorih, ki se pojavljajo v zvezi z reformo strokovnega šolstva, pove nekaj svojih misli.

1. Najvažnejši člen v proizvodnji je človek, zato je treba posvetiti vso skrb njegovi vzgoji in izobrazbi. Napeti moramo vse sile, da bomo našli tak sistem izobraževanja strokovnega kadra, ki bo v največji meri ustrezal razvoju našega gospodarstva in družbe.

2. Vzgoja in izobrazba kadrov je naša skupna stvar, zato je neogibno, da pri študiju sistema strokovnega izobraževanja sodelujejo vsi družbeni činitelji, zlasti pa gospodarstvo, ki kader potrebuje.

3. Strokovni kader vzgajamo v strokovnih šolah in na delovnih mestih. Menimo, da sta oba načina pomembna in da bosta ostala tudi v bodoče. **Zato nimajo prav tisti, ki govore in pišejo, naj reforma zajame le izobraževanje strokovnega kadra v strokovnih šolah.** Pravilnost našega mnenja potrjuje dejstvo, da vzgajajo naše vojenske šole in šole s praktičnim poukom kvalificirane delavce le za kakih 150 različnih poklicev, dočim jih nomenklatura poklicev iz leta 1950 (ki je že zastarela) vsebuje nekaj sto. Strokovnih šol in priučevanja v proizvodnji ni mogoče obravnavati ločeno. **Zato nam ni potrebna le reforma strokovnih šol, temveč reforma izobrazbe strokovnih kadrov sploh.** Za to trditev govori tudi spoznanje, da je potrebna enotna nomenklatura poklicev in enotni minimalni profili poklicev za vso državo.

4. Naše strokovno šolstvo je napravilo po osvoboditvi tako vsebinsko kot organizacijsko revolucionaren korak naprej. Seveda pa ima še določene pomanjkljivosti, ki jih nekateri včasih krivično napihujejo in pospešujejo. Mnenja smo, da je treba najprej ugotoviti, kateri elementi so v naši sedanji strokovni šoli pozitivni. Te je treba presaditi v reformirano izobraževanje strokovnih kadrov. Reforma strokovnega šolstva mora torej temeljiti na analizah današnje strokovne šole; teh pa še nimamo dovolj.

5. Za uspešno delo pri reformi strokovnega šolstva je potrebna metodologija, glede katere še ni enotnosti. Menimo, da bi morali odgovorni gospodarski in politični organi dati strokovnjakom smernice, po katerih bi izdelali sistem celotnega reformnega dela.

Navajamo nekaj ključnih nalog, ki jih pri metodi dela ne smemo prezreti:

a) Nomenklatura in opis poklicev.

Znano je, da je v pripravi nova nomenklatura poklicev. Potreben je še opis poklicev, ki je izhodiščna točka za nadaljnje delo. Od opisa poklicev so odvisni učni načrti, trajanje učne dobe itd. Postavljanje sistema izobraževanja strokovnih kadrov brez opisov poklicev je povsem napačno. Nekateri odgovorni ljudje, ki sodelujejo pri reformi strokovnega šolstva, pišejo, da nam na primer šolanje za visokokvalificirane kadre ni potrebno. To so subjektivna mnenja, ki niso z ničimer argumentirana. Mislimo, da je treba najprej vedeti, kakšen kader potrebujemo (opis poklica), potem je šele mogoče ugotoviti, ali je šolanje potrebno ali ne. Ugotavljamo, da povsod na svetu z največjo skrbjo šolajo visokokvalificirani kader. Trajanje šolanja je drugo vprašanje.

b) Vprašanje predizobrazbe.

Uspešno končana osemletna šola bo osnova za strokovno izobraževanje v strokovnih šolah. Vemo pa, da v prehodnem razdobju iz raznih vzrokov velik del mladine ne bo dovršil osemletne šole. Zato bodo še nekaj časa razlike v predizobrazbi, ki jih bo treba upoštevati **pri določanju minimalnih zahtev za določen profil poklica**, ki jih bodo posamezne republike z ozirom na svojo večjo razvitost lahko presegle.

c) Strokovna izobrazba in vzgoja.

Mnenja smo, da smo doslej posvečali pozornost predvsem tehničnemu šolanju strokovnega kadra, ki pa ga je treba tudi pravilno vzgajati. Potrebujemo delavce in strokovnjake z dobro delovno moralo in pravilnim odnosom do kolektiva in družbe. V zvezi s tem bo treba proučiti tudi metode priučevanja, ki morajo sloneti na dognanjih sodobne uporabe psihologije.

d) Materialno stanje strokovnega šolstva.

V zvezi z reformo strokovnega šolstva je treba proučiti tudi njegove materialne osnove. O tem se zelo malo razpravlja, še manj pa študijsko obravnava.

6. Na zgoraj omenjenih temeljih bi bilo treba organizirati nadaljnje delo, ki naj v končni fazi obrodi svoj sad: **sistem izobrazbe strokovnega kadra.**

Združenje učiteljev in profesorjev strokovnih šol LRS se zaveda, da njegova zgoraj navedena mnenja niso **do podrobnosti izdelana pot**, ki jo je treba ubrati pri reformi strokovnega šolstva, temveč le opozorilo na dejstva, ki jih ni mogoče prezreti in ki sta jih svoj čas že podčrtala Zavod za proučevanje šolstva pri SPK LRS in Zavod za proučevanje šolstva pri zveznem Izvršnem svetu v Beogradu.

Posvetovanje prosvetnih delavcev Hrvatske

Zavod za proučevanje šolstva Ljudske republike Hrvatske je v začetku januarja t. l. organiziral na učiteljišču v Zagrebu štiridnevno posvetovanje prosvetnih delavcev iz vse Hrvatske. Poleg teh so se posvetovanja udeležili nekateri predsedniki šolskih odborov in zastopniki iz drugih republik. Skupno se je udeleževalo zborovanja nad 400 delegatov, od katerih jih je kakih 70 poročalo o izkušnjah iz svoje šolske prakse, med njimi tudi predsedniki šolskih odborov.

Hkrati s posvetovanjem je bila na učiteljišču odprta tudi razstava, kjer so udeleženci posvetovanja mogli videti moderno univerzalno učilnico, sodobna učila in učne pripomočke, šolske knjige, učbenike idr., kar je potrebno za sodoben pouk. Podjetje Zorafilm iz Zagreba je prikazovalo udeležencem poučne šolske filme, prav tako pa so mogli udeleženci posvetovanja poslušati najnovejše šolske radijske oddaje. Če odštejemo to, da je bila dvorana, v kateri je bilo posvetovanje, dosti pretesna, je treba priznati, da je bila organizacija vsega prav pestra in dobra.

Na dnevnem redu posvetovanja sta bili pravzaprav le dve točki:

a) predavanje dr. M. Žanka o družbeni vlogi in nalogah obveznega šolstva in

b) poročila o izkušnjah iz napredne prakse v obveznih šolah.

Poglavitne misli in ugotovitve iz Žankovega referata bi bile nekako tele:

V dveh letih, odkar je bilo podobno zborovanje v Zagrebu, se je v šolstvu marsikaj že spremenilo. V šole smo uvedli družbeno upravljanje in družbene sile komunalne skupnosti se danes vse močnejše ukvarjajo z učnimi in vzgojnimi vprašanji.

Že ta kratka doba družbenega upravljanja v šolah kaže, kakšne sile in kako velike možnosti razvoja se skrivajo v tem načinu upravljanja šol. Prav tako moremo ugotoviti, da je družbeno upravljanje tam, kjer ga prav razumejo in kjer pri učno vzgojnih vprašanjih sodelujejo zavestne socialistične sile, prešlo že v novo fazo, t. j. od začetnih organizacijskih vprašanj na vprašanja pouka in vzgoje.

Vse to nas opravičuje, da spregovorimo o perečih učnih in vzgojnih vprašanjih, najboljših delovnih metodah in skušnjah in tako damo v roke pravi delovni program in konkretno snov vsem organom družbenega upravljanja in učiteljskim zborom.

Komisija za reformo šolstva je zaključila razpravo o načelnih vprašanjih in začela s pripravami za izdelavo predmetnikov in učnih načrtov. Stojimo torej na pragu reforme obveznega šolstva in zato postaja vse bolj aktualno vprašanje, kakšno vlogo bodo imeli v reformi prosvetni delavci in šolski odbori.

Mnenje, da bomo prišli do reformirane šole že, če spremenimo predmetnike in učne načrte, je napačno. Reforma mora namreč zajeti šolo mnogo globlje, njen karakter, oblike in metode učno-vzgojnega procesa, notranje odnose v šoli, razširiti in povezati mora vsa vzgojna področja itd. Glede na to sta predmetnik in učni načrt le en sam element, čeprav dokaj pomemben element reforme. Hkrati se je treba zavedati, da predmetnik in učni načrt nakazujeta le smer poti, medtem ko je reforma dolgotrajen proces, v katerem morajo sodelovati tako mladina in prosvetni delavci kakor tudi drugi, zajeti v mehanizem družbenega upravljanja. Iz vsega tega sledi, da predmetniki in učni načrti sami ne bodo rešili vprašanja šolske reforme, marveč zavest, ustvarjalno delo in napredno gledanje na učna in vzgojna vprašanja vseh tistih, ki bodo s svojim vsakodnevnim delom izvajali šolsko reformo.

Zato morajo prosvetni delavci, če hočejo uresničevati šolsko reformo, stati na najnaprednejših pozicijah družbene zavesti, razumeti morajo potrebe, zahteve, vprašanja in tendence družbenega razvoja, reševati morajo učno vzgojna vprašanja znanstveno, dialektično materialistično.

Od komisije ne smemo pričakovati, da bo postavila neki do kraja zaključen in popoln šolski sistem, rešujoč enkrat za vselej tudi vsa tista vprašanja in zahteve, ki jih bo postaviljal na dnevni red naš nadaljnji družbeni razvoj. Naša naloga je, da upoštevaje duha in zahteve našega časa in tendence našega družbenega razvoja odločno pometemo z vso nakopičeno staro šaro v šolskem življenju, v pedagoški teoriji in praksi, da že danes namesto tega postavimo to, kar bo mlade ljudi pri izobraževanju vleklo naprej in ne nazaj. Če prav poznamo našo družbeno stvarnost, moremo reči, da imamo že danes dovolj elementov, takih elementov, iz katerih lahko sestavimo temelje novega šolskega sistema, pedagoške teorije in prakse in na katerih se bo z nenehno pomočjo novih generacij moglo razvijati naše napredno šolstvo.

Govornik je nadalje na podlagi podatkov ugotovil, da so danes dani vsi pogoji, da v doglednem času stoodstotno uresničimo osemletno obvezno šolanje za vse otroke mesta in vasi, da se le relativno in absolutno manjši del mladine vpisuje na gimnazije, a vse večji na strokovne šole, oziroma se neposredno vključuje v kmetijstvo.

V bivši Jugoslaviji so se ti otroci šolali po dveh poteh. Otroci, določeni za uradniško in akademsko kariero, so po končani osnovni šoli odšli v gimnazijo, vsi ostali pa so se šolali v nadaljevalnih, meščanskih ali vajenskih šolah. Torej že po 10. letu, t. j. mnogo prej, kot je bilo po zakonu dovoljeno, so bili otroci zajeti v delovni odnos in bili odbrani za različne vrste izobrazbe in vzgoje.

Danes se je položaj bistveno spremenil. Naš gospodarski razvoj zahteva tudi večjo kvalifikacijo strokovnega in tehničnega kadra. Naše gospodarstvo zahteva vse večje število mladih ljudi, istočasno pa tudi njih večjo usposobljenost in izobrazbo. Prav vse to pa zahteva od nas, da dobi obvezna osemletna šola drugačno vlogo in drugačne naloge, kot jih je imela tedanja. Toda tudi sedanja naša šola ne daje dovolj široke skupne podlage vzgoje in izobrazbe niti tem, ki nadaljujejo šolanje na gimnaziji, niti tistim, ki gredo na razne strokovne šole, niti onim, ki ne nadaljujejo šolanja. Naša sedanja osemletna šola je še vedno dokaj enostransko usmerjena, v glavnem na kasnejši gimnazijski študij.

Osemletna šola, taka kakor je, ceni in razvija predvsem ozke intelektualne ali intelektualistične posebnosti in smisel za knjižno znanje, zapostavlja oziroma ne pomaga pa razvijati interes za tehniške poklice, za povezovanje in uporabo prirodno-tehničnih in strokovnih spoznanj, za praktično delo.

Glede na to so zakoreninjeni stari kriteriji in pojmovanja. N. pr. ocenjevanje vrednosti in sposobnosti mlade osebnosti. O otroku brez posebnega smisla za tisto vrsto učenja in izobrazbe, ki ga daje gimnazija, pogosto pravijo, da »nima smisla za učenje«. Vse tiste torej, ki ne ustrezajo takim in takim kriterijem vzgoje in pouka, proglašamo za nesposobne, ali drugače povedano, današnja osemletna šola podcenjuje tiste komponente učno-vzgojnega procesa, ki vplivajo na oblikovanje delovnih navad in sodobne tehnične izobrazbe, na tisto, kar je danes potrebno vsakemu človeku ne glede na njegov poklic, na tisto, kar je osnova za proučevanje katere koli stroke.

Nadaljnje vprašanje, ki je v zvezi s tem, se glasi: Kako in s kakšnim uspehom končuje danes mlada generacija osemletno šolsko obveznost tam, kjer je že to mogoče?

Na podlagi statističnih podatkov je ugotovljeno, da je sorazmerno nizek procent tistih, ki svojo šolsko obveznost zaključijo v osmem razredu (4. razredu gimnazije). Prav gotovo je to problem, ki je vreden, da se poglobimo vanj. Tov. Žanko ga je takole zagrabil:

Glede na namen družbe in vlogo obveznega šolstva sploh ni potrebno najprej odgovarjati na vprašanje, ali je nekdo sposoben ali nesposoben za šolo, če je normalno telesno in duševno razvit. To ni cilj in opravičilo obveznega šolanja. Vprašanje je le, kako naj v okviru obveznega šolanja damo vsakemu otroku povprečne normalne nadarjenosti in v skladu z njegovim razvojem in dejanskimi sposobnostmi maksimalno možno stopnjo splošne izobrazbe in vzgoje, kako naj praviloma vsak normalen otrok v osmih letih obveznega šolanja čim uspešneje prehodi določeno nepretrgano pot vzgoje in izobrazbe.

Na to vprašanje odgovarja sam referent takole: šola, ki bi znala svoje učne in vzgojne naloge in metode opravljati bolj življensko in širše, oziraje se na sodobno, z življenjem in praktičnim delom povezano izobraževanje, ki bi s svojim učnovzgojnim delovanjem razvijala tudi tista nagnjenja, prizadevanja in sposobnosti, ki se kažejo pri otrocih s smislom za praktično delavnost, za tehnične poklice, za prirodne znanosti itd., šola, ki bi ne bila vklenjena v abstraktno učnovzgojne sheme, marveč bi izhajala od živega človeškega bitja in različnosti odsevanja družbenega življenja v mladi osebnosti, bi vzbujala gotovo večje veselje za knjigo, za učenje in uspeh pri tistih učencih, ki danes »nimajo smisla za knjigo«.

Seveda je to, pripomnja govornik, samo načelno postavljanje problema. Konkretne rešitve so zadeva pravilne obdelave, s katero je treba pričeti in hkrati zadeva drugačne prakse učiteljev, kakor tudi družbeno ekonomskega in kulturnega razvoja, v katerem bomo ustvarili ugodnejše materialne pogoje, ugodnejše družbene razmere in vsestransko konstruktivnejši odnos družbe kot celote do šole in vzgojnih vprašanj.

Iz prakse nekaterih naših šol že rastejo klice bolj življenjskega, bolj sodobnega učnovzgojnega procesa. Premišljeno in smelejše opuščanje takoimenovanega »frontalnega dela« s celim razredom že kaže uspehe, prav tako likvidacija sistema pouka, kjer je prevladovala predavateljska metoda. Novi učno vzgojni proces temelji:

na delu v raznih skupinah, na tako imenovanih seminarjih, povezovanju svobodnega individualnega in skupinskega dela z opazovanjem, eksperimentom, izmenjavo mišljenj in razgovorom, z izkoriščanjem šolske delavnice, vrta zbirk, kabinetov itd.

Na sistematičnem prirejanju obiskov v industrijske, prosvetne, kmetijske, zdravstvene, socialne kulturne in razne družbene ustanove.

Take oblike in metode dela so osnovni vzvodi učnega procesa, ki mu je namen pridobivanje znanja in oblikovanje mlade osebnosti, a ne učenja za oceno.

Vsa ta načela so postala že vodilne ideje nekaterih prosvetnih delavcev. Taki prosvetni delavci še ne prevladujejo v naši šolski praksi, toda njim število ni nepomembno, gotovo pa ne njihovi uspehi.

Seveda je v tej praksi še dovolj primitivizma in neuspelih poskusov, a še mnogo več elementov, ki tako ali drugače kažejo, kako se poraja nova družbena vloga naše obvezne šole.

Močno bi presegal okvir tega svojega poročila, če bi hotel v njem navesti samo imena poročevalcev in naslove tem, ki so jih obravnavali. Zato naj tu navedem le na splošna vprašanja, ki so o njih govorili konkretno, kakor jih je pač vsak po svojih najboljših močeh reševal: ustanavljanje zadrug po šolah; družbeno upravljanje v šolah; pomoč šolskih odborov pri gradnji nove šole, pri reformi šole, pri reševanju vzgojnih vprašanj, pri povezavi šole z gospodarskimi in kulturnimi organizacijami šolskega okoliša; povezava šole z družbo; pomoč v boju proti zaostalosti vasi; nove metode pouka materinega jezika, risanja, petja, prirodopisa, ročnega dela, telesne vzgoje itd., uporaba filma v šoli; šolski radio; šolska delavnica; šolske ekskurzije; boj šole proti misticizmu, ocenjevanje itd. Med vsemi vprašanji sem pogrešal le vprašanje pouka tujih jezikov in pouka o morali.

Vsa ta konkretna problematika šol, ki se je skoro s filmsko naglico odvijala pred poslušalci, je puščala v nas globok vtis, da se tu poraja nekaj, kar je, če že ne povsem novo po obliki in dovolj ubrano, pa vendar resnično po vsebini in da za vsem tem stoje ljudje — napredni prosvetni delavci, ki o stvareh uporno razmišljajo in hočejo tem svojim zamislim dati konkretno obliko ne glede na zapreke, ki stoje okoli njihovega dela. Skratka: elan, zanos, revolucionarno hotenje, uporno prizadevanje, neugnano iskanje novih, boljših poti.

Če hočemo biti iskreni, moramo reči, da je bilo v teh, včasih kar dramatičnih prikazovanjih marsikaj naivnega, da, primitivnega in nedozorelega, da si se marsikdaj vprašal, ali je res vse to naloga šole in samo prosvetnega delavca, ali ne bo ta človek zaradi takih in takih razmer, tolikega dela, ki presega njegove moči, prenaglo zgorel, ali ni njegovih včasih ne dovolj utemeljenih naporov kriva njegova premajhna pedagoška razgledanost, premajhna pomoč in razumevanje tistih okrajnih in, če hočete, tudi republiških faktorjev, ki bi mu lahko olajšali breme, ali je res potrebno, da se bori za stvari in da uporno prepričuje poklicane o stvareh, ki so same po sebi jasne, ali ne bo tak delavec — posameznik nehote zanemaril samega sebe in včasih obnemogel pred ciljem?

Vse to je morda res, toda več kot vse to je vredno prepričanje, ki ga je moral dobiti poslušalec, namreč prepričanje, da je v našem prosvetnem kadru kljub nekaterim pomislekom dovolj naprednih sil, ki bodo seveda ob pomoči vse družbe izpolnile to, kar bo zahtevala reforma naše šole od njih. Napačno pa bi bilo, če bi nas to prepričanje in vera uspavala in bi jim ne pomagali z vsemi razpoložljivimi moralnimi in materialnimi silami.

Tovariš Ivan Leko, direktor Zavoda za proučevanje šolstva v Hrvatski, je med drugim o posvetovanju izrazil tudi tele misli:

»Impresioniran sem nad diskusijo zlasti nekaterih tovarišev, nad njihovo aktivnostjo in naprednim gledanjem.«

Mislim, da so njihovi argumenti, njihova pedagoška in družbena praksa tako močna, da odpravljajo vse dvome, ki so se pojavljali pri formiranju šolskih odborov in uvajanju organov družbenega upravljanja v šole.

Kratka dvoletna praksa je dokazala, zahvaljujoč se delu družbenih organov in idejam, na katerih so ti organi zgrajeni, da je mogoče razvijati individualno ustvarjalnost, zgraditi osebnost z njenimi notranjimi ustvarjalnimi sposobnostmi in na drugi strani spraviti v sklad to individualno osebnost z kolektivnimi družbenimi interesi.

Tovariši, ki so poročali o učno vzgojnih rezultatih v zadružnem gibanju in drugih oblikah svobodnih aktivnosti otrok, so pokazali, da je pri tem najdragocenejše ravno razvijanje kolektivnega duha, idej in navad, s katerimi se bo mlada generacija najuspešneje pripravila za družbeno upravljanje in družbeno življenje v skupnosti. Vse nadaljnje napore mora voditi še nadalje prav ta ideja.

Na koncu še tole: Čeprav je bilo to posvetovanje, kakor sem že v začetku dejal, dobro organizirano in se je na njem manifestirala napredna šolska in pedagoška praksa, se mi le zdi, da je nekaj manjkalo. Vsaj sam sem to čutil in, kolikor vem, tudi tovariši, s katerimi sem prišel v stik, da bi bila na koncu vendarle potrebna še neka diskusija, nek podrobnejši razgovor o vsem, kar smo slišali in kar bo prav gotovo prešlo tudi v šolsko reformo, pa tudi o tistem, kar bo treba uravnati in usmeriti k temu cilju.

Tovariš I. Leko je sicer izjavil, da bo ves ta material uredil, analiziral Zavod za proučevanje šolstva Hrvatske in ga tudi znanstveno obdelal, vendar pa se mi zdi, da bi bil tak razgovor lahko že marsikaj rešil na mestu. Pomislek, da bi to ne bilo primerno na tem posvetovanju, se mi ne zdi upravičen, saj je posvetovanje imelo ne le manifestativen, ampak tudi delovni značaj.

Vse to kar sem napisal, zadeva le prve tri dni posvetovanja, žal, četrtega dne, ko je bil zaključek, nisem bil navzoč.

Miheličč Stane

Občni zbor Združenja učiteljev in vzgojiteljev posebnih vzgojnih ustanov Slovenije

Občni zbor je bil v Domu slepih 14. I. 1956. Udeležilo se ga je 34 delegatov, 6 zastopnikov prosvetnega, zdravstveno socialnega sveta ter sveta Zveze sindikatov, 1 zastopnik bratskega Združenja iz Hrvatske, 1 zastopnik Združenja vzgojiteljev in nad 30 članov ljubljanskega Društva učiteljev posebnih vzgojnih ustanov. Takoj po otvoritvi je poročal o delu Združenja tajnik RO. Njegov obširni referat je med drugim pokazal:

Pomanjkanje učnega kadra v PVU je zelo občutno. Že na obstoječih zavodih in šolah, kjer trenutno poučuje 190 učnih moči je 108 tovarišev s samo učiteljsko izobrazbo brez specializacije oziroma brez posebne kvalifikacije. Organizacija hoče še v tem šolskem letu doseči odobritev izrednega študija za defektologe na VPŠ. Nadalje bo z vsemi razpoložljivimi sredstvi skušala vplivati na prosvetno kadrovsko politiko OLO in ObLO, da dosežemo večji dotok slušateljev na defektološki odsek VPŠ.

Kako nujno je, da zajamemo čimveč defektnih otrok v vzgojo in pouk, naj pokažejo statistični podatki:

Od 3.000 oligofrenih se trenutno šola samo 585 otrok.

Od 2.500 vzgojno in moralno ogroženih se trenutno šola samo 345 otrok.

Od 382 gluhonemih se trenutno šola samo 196 otrok.

Od 150 močno naglušnih se trenutno ne šola nobeden.

Od 101 slepega se trenutno šola 80 otrok.

Od 216 slabovidnih se trenutno ne šola nobeden.

Od 500 invalidnih otrok se jih trenutno šola 206.

Od 636 logopatskih otrok se trenutno šola 338 otrok.

Od 360 tuberkuloznih otrok se jih trenutno šola 61.

Skupno se torej šola od 7.845 otrok samo 1.811.

To je zelo porazna slika in koliko moralne in materialne škode prinaša celotni družbi! Istočasno ta statistična dejstva kažejo, da je treba najti sredstva in pota, da se tako stanje čimprej popravi.

Od reforme šolstva pričakujemo, da bo tudi v ta problem učinkovito posegla in dala smernice za hitro in čim uspešnejšo rešitev ne samo v pedagoškem ampak tudi v materialnem pogledu.

Kočljivo stanje nastaja za defektne otroke zaradi otroškega dodatka. Nova uredba, ki določa census 15 let, bo močno prizadela ravno PVU, ker traja šolanje večinoma do 18. leta.

Čakamo na zakon o varstvu defektnih oseb, toda če ne bo v skladu z ostalimi zakoni in uredbami, bo težko izvedljiv. In kako in kdaj se bodo pričeli ustanavljati habilitacijski in rehabilitacijski centri?

Izredno težavna je neprimerna lokacija in neprimerne zgradbe, posebno za vzgajališča. V Sloveniji je ena sama stavba in še ta sezidana pred 55 leti; bila je zgrajena za vzgojo in pouk gluhonemih otrok. Vse druge posebne ustanove so v starih, za druge namene zgrajenih stavbah, pomožne šole pa razen ene gostujejo v osnovnih šolah. Zidava novega zavoda za gluho mladino je nujna, ker bo staro v doglednem času izrinila s svojimi zgradbami poliklinika in mestna bolnica.

Enako važno je novo vzgajališče za 150 mladincev. Res je, da za obstoječe ustanove ljudski odbori vse storijo, toda z novimi ustanovami ni nič.

Treba bi bilo spremeniti uredbo o lastnem finansiranju teh zavodov tako, da bi dobili plače vsi uslužbenci iz dotacije; s tem bi se zmanjšal oskrbni dan za gojenca.

Materialna stran učiteljstva je sicer urejena z uredbo o plačah v znanstveno prosvetni stroki, zahtevamo pa napredovanje v 6. plačilni razred za posebno delavne, odlične učitelje te stroke tudi 5. plačilni razred. Občni zbor je bil razočaran nad uredbo o dopolnilnih plačah. Brez primernega stimulansa bo dotok novih moči v defektološko stroko vedno problematičen.

O izpopolnjevalnih in dopolnilnih tečajih naj kolektivi pošljejo svoje predloge, teme in imena predavateljev do konca meseca marca. Glede centralnega strokovnega časopisa »Specilna škola« naj članstvo uredi svoje obveznosti, pa tudi piše naj v ta naš edini strokovni list.

Obširno poročilo o stanju posebnega šolstva je podal tovariš J. Zakovšek. Več stvari se prepleta z že preje navedenimi dejstvi.

Diskusija je bila zelo živahna. Podani so bili tudi novi predlogi, na primer o tečaju za ročna dela, o specializaciji za posamezne veje posebnega šolstva ter o ustanovitvi koordinacijskega odbora iz zastopnikov Sveta za prosveto, zdravstvo in socialno politiko, prijateljev mladine, Socialistične zveze, Ljudske mladine in naše organizacije.

Volilni rezultati so pokazali, da je s prejšnjo upravo članstvo zadovoljno, ker je bil z malenkostnimi spremembami izvoljen stari plenum. V izvršnem odboru so: A. Ogorelec, R. Sušnik, B. Trpin, V. Jagodic in J. Zakovšek.

Sklepi z dodatnimi predlogi so bili soglasno sprejeti.

Občni zbor je sklenil, da odpošlje pozdravna pisma s priloženimi sklepi predsedniku Ljudske skupščine LRS, Socialistični zvezi in CK Zveze komunistov Slovenije.

Dokaj depresivno je na občni zbor vplivalo dejstvo, da se od ostalih združenj prosvetnih delavcev, razen zastopnika vzgojiteljev, ni nihče udeležil tega občnega zbora.

RAVNATELJSTVOM IN UPRAVITELJSTVOM SPLOŠNO IZOBRAŽEVALNIH IN STROKOVNIH ŠOL SLOVENIJE

Prireditveni odbor za proslavo 80-letnice I. slovenske šole v Celju, ki je bila v dneh 4.—6. novembra m. l., je izdal poseben spominski zbornik z bogato in zgodovinsko pomembno vsebino. Naj bi ta dokumentarna brošura, ki priča o težki borbi za obstoj slovenskega naroda in njegovem boju za slovensko šolo, ne manjkala v nobeni šolski knjižnici!

Odbor ima v zalogi še nekaj 100 izvodov te knjige in jo namerava razposlati na vse šole, ki knjige do danes še niso prejele. Ravnatelje in upravitelje šol vljudno prosi, naj knjige ne vračajo, temveč jo uvrstijo v šolsko knjižnico.

Na priloženi položnici naj nakažejo na položnici označeni znesek.

Prav vsem pa izrekamo svojo najtoplejšo zahvalo.

Za odbor:
Jerše Jože,
Lah Mira

Vladko Majhen:

O ŠOLSKI REFORMI

Od prve svetovne vojne vse do danes se stopnjuje gibanje za reformo šolstva bolj ali manj v vseh naprednih deželah sveta, predvsem v tistih, v katerih temelji šolski sistem še vedno na začetnih pridobitvah buržoazne revolucije in je na njih v pretežni meri tudi obstal. Buržoazna šola je nastala na pridobitvah 18. stoletja, ko je znanost še raziskovala s t v a r i, kakor pravi Engels v svojem delu »Ludwig Feuerbach in konec klasične nemške filozofije«. Povsem razumljivo, saj pravi Engels v istem delu: »Najprej je bilo treba raziskati stvari, preden je bilo mogoče raziskati procese.« Šola pa je v vsem svojem bistvu obtičala pri spoznavanju o stvareh. V »Uvodu« k »Dialektiki prirode« pravi Engels: »Ne pozabimo, da je to zastarelo naziranje o prirodi, čeprav ga je napredek znanosti preluknjal na vseh koncih in krajih, vladalo še vso prvo polovico 19. stoletja in da se v bistvu še sedaj poučuje na vseh šolah.« Kam se je torej premaknila znanost v 19. stoletju v primeri z 18. stoletjem? O tem pravi Engels: »... če je bilo prirodoslovje do konca preteklega stoletja pretežno z b i r a j o č a znanost, znanost o dovršenih stvareh, tedaj je v našem stoletju v bistvu u r e j a j o č a znanost, znanost o procesih, o postanku in razvoju teh stvari in o zvezi, ki veže te prirodne procese v eno samo veliko celoto.«

S STALIŠČA SODOBNE ZNANOSTI TEŽI TOREJ ŠOLSKA REFORMA K TISTI »VELIKI OSNOVNI MISLI, DA NE SMEMO POJMOVATI SVETA KOT KOMPLEKS DOVRŠENIH STVARI, MARVEČ KOT KOMPLEKS PROCESOV...«.

Šolsko reformno gibanje se je močno razplamtelo neposredno po prvi svetovni vojni. V življenje ga je priklicala oktobrska revolucija s spremembami v Sovjetski zvezi, ponekod pa tudi nacionalna osvoboditev dežel izpod avstroogrske monarhije, kakor n. pr. v stari Jugoslaviji, kjer so se napredne družbene sile borile za to, da bi se reformiralo šolstvo, podedovano od razpadle monarhije. V vrsto teh poizkusov spada vsekakor Schreinerjevo delo in njegova prizadevanja za demokratizacijo in enotnost jugoslovanskega šolstva. Nosilec naprednih stremljenj v šolski reformi je bil delavski razred, ki je ohrabren po Oktobrski revoluciji skušal zrušiti oblast kapitalistov tudi v evropskih deželah. Ker delavski voditelji II. Internacionale zaradi svojega oportunizma niso hoteli izkoristiti revolucionarnega razpoloženja delavskega razreda, se je buržoazija znašla in ponovno utrdila svoj položaj. Vzporedno s tem je seveda usihalo tudi gibanje za reformo šolstva, čeprav nikoli ni docela zamrlo, kakor ni zamrlo delavsko gibanje. Vse nadaljnje demokratično in socialistično gibanje spremljajo težnje po šolski reformi, ki jo oživlja na Slovenskem dr. Žgeč v znanem delu »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda«. V Avstriji tvegajo nove poizkuse dunajski socialisti, na Češkem pa stoji na čelu demokratično-reformnega gibanja za reformo šolstva Vaclav Příhoda. Seveda bi bilo napačno, če bi ocenjevali šolsko reformno gibanje samo z vidika njegove izoblikovanosti in organizacijske čvrstine ali celo na osnovi nekih doseženih uspehov, kajti revolucionarni značaj reformnih teženj ni dopuščal njegove ostvaritve v stari družbi.

Smatram, da spadajo v šolsko-reformna gibanja vsa prizadevanja naprednih pedagogov in učiteljev, ki so spoznali, da v starem sistemu ne morejo uresničevati napredne družbene vzgoje. V šolsko reformno gibanje uvrščam vsa tista prizadevanja naprednih znanstvenikov, ki že dolga desetletja dokazujejo, da se mora šola osvoboditi vseh idealističnih in neznanstvenih primesi ter stopiti na pot resnične znanosti. Boj za šolsko reformo pa je vedno črpal svojo osnovno energijo iz kritike in nezadovoljstva naprednih družbenih razredov, ki vidijo v stari šoli eno izmed tistih reakcionarnih ustanov, ki vleče mladino nazaj in jo priklepa na reakcionarno ideologijo kapitalistične družbe ter ne dovoli, da bi si mladina osvojila nove pridobitve naprednе družbene misli. Posebna značilnost boja za šolsko reformo je brez dvoma celo ta, da je pritisk od zunaj, to je pritisk množic, često močnejši od stremljenj šolskih ustanov, ki so pod nekdanjim pritiskom kapitalistične družbe zaostale, sočasno pa izoblikovale iz mnogih vzgojiteljev poslušne uradnike, ki so vestno izpolnjevali službo v odvisnosti od vladajočega razreda ter še vedno nimajo moči, da bi se vključili v sodobna družbena dogajanja.

Po drugi svetovni vojni je misel na šolsko reformo ponovno oživela v večini evropskih dežel. Kje so vzroki za današnje šolsko reformno gibanje v svetu? Kaj se je v svetu premaknilo, da se v zvezi z družbenimi premiki izpreminja odnos množic do starega šolskega sistema? V najkrajših obrisih bi lahko nanizali te izpremembe z naslednjimi ugotovitvami:

1. Razvoj proizvajalnih sil in z njim povezani družbeni odnosi so se v poslednjem obdobju močno izpremenili. Klasične oblike kapitalizma in imperializma se umikajo obilkam državnega kapitalizma in pojavom socialističnih elementov v sodobni družbi. Na tem novem ekonomsko-družbenem stanju v svetu temelji tudi izgradnja naše notranje in zunanje politike. Tovariš Kardelj je v raznih razpravah izdelal analizo sodobnega stanja in ni potrebno, da bi njegova znanstvena dognanja na tem mestu ponavljal: vsakdo jih lahko najde v njegovih izvirnih razpravah. Posebej pa poudarjam, da ne smemo prezreti teh dejstev pri šolski reformi, kajti vsebine naše reformirane šole ne bomo napolnjevali samo z jugoslovansko stvarnostjo, temveč z vsemi pridobitvami človeške družbe kot celote.

2. V 20. stoletju je krenila znanost s krepkimi koraki naprej. Odločilni prelom s starim je napravila jedrska fizika z atomsko energijo, ki prinaša prevrat v celotno življenje sodobne družbe. Nekoč je poudaril tovariš Kardelj, da je to energija nove, socialistične družbe, prav tako, kakor je bila iznajdba parnega stroja tista energija, ki je priborila oblast buržoaziji in uničila fevdalizem. Ali se potem moremo čuditi, če postavljajo atomski znanstveniki v Ameriki reformo šolstva kot eno izmed prvih zahtev, ker je potrebno znatno povečati znanje vseh ljudi, če hoče človeštvo atomsko energijo spraviti v praktično uporabo za vsakdanje življenje. Prav tako se ne smemo čuditi zahtevi ameriških znanstvenikov, naj se teologija umakne iz šol, ker je neznanstvena in škodljiva za hitrejše napredovanje znanstvenega mišljenja. Vse to nam dokazuje, kakšna izredna vrednost za organizacijo nove družbe se skriva v znanstvenem socializmu. Odkritja Marxa in Engelsa nenehno potrjuje znanost, danes celo iz tistih področij, o katerih v svoji dobi velika ideologa še nista utegnila niti slutiti.

3. Socializem in znanost se torej vse bolj stapljata v novo in splošno ideologijo človeške družbe. To pomeni, da nenehno narašča moč socialističnih sil v svetu, konkretneje: krepi se vloga delavskega razreda kot nosilca nove znanstvene ideologije. Torej je jasno in ni nobenega dvoma, da se s propadanjem materialne osnove kapitalističnega družbenega reda rušijo tudi vse stavbe, ki so zrasle na starih materialnih temeljih.

Očitno je torej, da se majejo temelji stare šole, ki se je prebila v novejše obdobje kot izrazit proizvod zgodnje kapitalistične dobe in je ohranila v bistvu vse do današnjih dni svoje skorajda neizpremenjeno prvotno obličje. Taka šola ni sposobna vsrkavati vase novo življenje, ki ga poraja sodobni ekonomsko-družbeni razvoj, ker živi vsa v historizmu in nima prostora za nove pridobitve. Uklenjena v svoj sistem, vsebino in metode ne more prisoditi mladini aktivne vloge, ne more ji posredovati novih delovnih metod in navad niti kritičnega mišljenja, ker degradira mladino na pasivno sprejemanje znanja in vzgoje.

Borba za reformo šolstva dokazuje, da se bojujejo zanjo napredne družbene sile, kajti samo one jo lahko tudi izvedejo. V kolikor torej iščemo pomoči in vzorov v zunanjem svetu, jih moramo iskati pri naprednih družbenih silah, konkretno in jasno: pri delavskih in socialističnih gibanjih, kajti vsa ta gibanja, kljub morebitnim slabostim, so resnično k napredku stremeče sile. Ne trdim, da ne bi mogli ničesar privzeti iz prakse današnjega buržoaznega šolstva, nekaj si pa vendarle upam pribiti iz preprostega razuma, namreč to, da nam osnovno družbeno rezultanto za reformo šolstva ne more dati nihče drugi kot napredne družbene sile, kakšno komponento pa tudi sedanje šolstvo. Kljub temu pa opozarjam in smelo trdim, da prihajajo iz starega šolstva v poštev le tisti činitelji, ki so se kot napredni znanstveni pojavi že zasidrali v buržoazno šolstvo. Splošno znano je dejstvo, da se v nekaterih razvitih deželah zelo trudijo za dobre odnose med vzgojitelji, starši in mladino; marsikje sta nazornost in praktičnost pouka večja kot pri nas, kar je delno pogojeno tudi z višjim tehničnim stanjem v razvitih deželah. Nesmiselno bi kajpada bilo, če bi prezirali ali odklanjali takšne izkušnje samo zaradi tega, ker so zrasle na tujih tleh.

Ko se lotevamo šolske reforme v Jugoslaviji, morda ne bo odveč, če izrazim še neko, po mojem mnenju tehtno misel. Naša generacija, ki se sedaj neposredno ukvarja s šolsko reformo, si ne sme in ne more domišljati, da jo lahko izvede izključno z lastnimi silami ter samo iz sedanjih spoznanj in izkušenj. Naša generacija ne sme podcenjevati naporov naprednih družbenih sil, ki so se v preteklosti že borile za novo šolo. Ne bi smeli prezirati tistih zgodovinskih dokumentov, ki so nam jih zapustile napredne družbene sile. Napredna reformna gibanja, ki so bila bolj ali manj povezana z delavskim bojem v Jugoslaviji, najdemo tudi v preteklosti v vseh naših republikah. Zaradi tega sedaj ne bi smeli pozabiti na prizadevanja Učiteljske straže, Bodočnosti, zadruge Ivan Filipović in Učiteljskega pokreta; zanemariti ne smemo dela dr. Schreinerja za demokratizacijo in enotnost jugoslovanskega šolstva niti dr. Žgečevih načrtov, ki jih je tako jasno izrazil v »Proble-

Henrik Scheinrer kot vzgojitelj in človek

Naš ravnatelj je napravil že na zunaj vtis sline, nenavadne osebnosti. Visoke in močne postave, krepkih rok umorjenih kretenj, močno oblikovane glave z že nekoliko osivelo brado in lasmi, je gledal čez svoje vrstnike. Ni pa bil ošaben, temveč prav po prieško prijuden in včasih celo šaljiv. V njem si čutil preprosto, nevsiljivo avtoriteto, pravega vodjo svoje šole. Kljub svoji naravni sili ni bil trmast, pač pa je mirno sprejemal mnenje drugih ter jih tudi upoštevaval.

Na svoja predavanja se je dobro pripravljal in razlagal učno tvarino brez knjige. Imel je v vsak. stvari svoje stališče in ga tudi utemeljeval iz svoje bogate izkušnje in prakse. Meni je posebno ugajala njegova razlaga logike in zgodovine pedagogike. Tu so mu bili zlasti pri srcu Komensky, Rousseau in Pestalozzi. V celoti šibko Ukoslovje nekega Lindnerja je znal spretno poživiti in izpopolniti. Četudi smo ga navadno poslušali popoldne in bili zlasti poleti že nekoliko utrujeni in zaspani, nas je krepko razgibal, včasih s precejšnjim naporom. Konference po nastopih in hospitacijah je vodil preudarno, zadeval s svojo kritiko vedno v jedro in dajal preizkušene pedagoške in metodične napotke. Vzpodbujal je dijake, da so povedali svoje mnenje, če je bilo napačno, ga je dobrohotno popravil. Bil je torej tudi učitelj — demokrat.

Dijaki smo čutili v njem človeka, ki nam tudi, kadar je oster, želi dobro. Poznal je dobre in slabe strani slehernega dijaka višjih letnikov in ga skušal spraviti na pravo pot. Imel je kajpada tudi nasprotnike; neki Slovenci so bili in so še zdaj mnenja, da je bil preveč uraden, celo avstrijakant. Jaz morem samo reči, da ni bilo tako, drugače bi se se mi bilo nekoč prav slabo godilo. Profesor nemščine nam je namreč dal za domačo nalogo temo »Kako vzgajam patriotizem«. Jaz sem pod vplivom napredno usmerjenega mladinskega gibanja tistih let v svojem spisu bil mnenja, da Slovenci nimamo prave domovine, ker ravna Avstrija z nami prav po mačehovsko, ker se moramo za vsako trohico naravnih narodnih pravic boriti, ker nas zapostavlja in omalovažuje, saj so prav tedaj Nemci in nemškutarji prepelli v Ptuju delegate Družbe sv. Cirila in Metoda, razbili šipe na Narodnem domu v Mariboru, v Ljubljani pa je vojska streljala na slovenske množice. Zaključil sem, da poznamo Slovenci samo svojo slovensko domovino, ki je potrebna in vredna vse naše ljubezni. Torej ne moremo vzgajati otrok v duhu avstrijskega patriotizma, ampak samo v duhu slovenskega domoljubja. Ko je profesor prinesel naloge nazaj, je dejal meni in še dvema tovarišema, ki sta napisala nalogo v podobnem duhu, da je ravnatelj naše zvezke zadržal in da se moramo oglasiti pri njem. Poln hudih slutenj sem stopil pred ravnatelja in mu v mirnem razgovoru pojasnil svoje prepričanje. Na koncu je nekoliko pomislil in rekel: »Če dobi te spise gospod dež. šolski nadzornik v roke, sfrčite vsi vsa s tega učiteljišča. Vaše zvezke zadržim jaz, vi pa si kupite nove.« Tako se je tudi zgodilo in celo profesor nemščine — hud nacionalec — ni nikoli več omenil naših spisov. Če bi ravnatelj bil ukrenil drugače, bi se vsaj moja usoda hudo obrnila. Na tihem je bil očitno na naši strani, torej nikakor ne avstrijakant. Najbrž mu je bilo žal treh slovenskih fantov, izmed katerih se nam je eden po prvi svetovni vojni žal izneveril. Schreinerjeva poglavitna skrb je bila dajati slovenski Štajerski zavedne in dobro pripravljene učitelje. Skoro vsi, tud. manj marljivi dijaki mojega letnika, so pozneje samostojno vodili šole, pa tudi ostali so se uveljavili kot zvesti Schreinerjevi učenci.

Naš ravnatelj — bili smo nanj upravičeno ponosni — nas je vzgajal tudi za življenje sploh. Nerad je n. pr. videl, če se je kdo izmed nas vedel kot nekak »gigrl« — zlasti kakšna elegantna paličica, ki so jo redki nosili na promenado, mu je šla na živce. Pogosto je dejal: »Jaz sem že star in nadložen, pa se ne opiram na palico, vi ste še mladi in krepki — čemu torej palice?« — Če smo ga od daleč zagledali, kako koraka vzravnan in brez klobuka od mariborskega gradu proti študentovski promenadi ob današnjem Unionu, se je ta ali oni, ki je imel kaj masla na glavi, umaknil v stransko ulico ali v kakšno veža. Lahko se je namreč zgodilo, da sta se ravnatelj in dijak, ki je imel slabo vest, pomenila potem v šoli o tem, kaj je bolj koristno: večerna promenada ali zanesljivo znanje.

Rad je videl, če smo hodili v gledališče, na koncerte ali k plesnim vajam in če smo sodelovali v kulturni organizacijah. Slovenski dijaki smo tedaj imeli svojo uradno neprijavljeno knjižnico v kletnih prostorih Narodnega doma. Schreiner, ki je pogosto zahajal v to slovensko trdnjavo, je brez dvoma vedel zanjo, ni pa ukrenil zoper njo ničesar. Učiteljiščniki smo imeli tudi svoj salonski orkester, ki ga je vodil neki dijak iz Ljutomera. Orkester je pogosto nastopal pri slovenskih gledaliških predstavah v Narodnem domu — z ravnateljevim dovoljenjem seveda. Nekoč smo bili v hudih škripcih. Naš vodja ni smel — ne vem več zakaj za nekaj časa zahajati v Narodni dom. V soboto zvečer pa bi moral orkester igrati. Brez vodje — čelista bi bilo to nemogoče. Zato se je naš junak našminkal, si nataknil brado in igral dva metra oddaljen od ravnatelja, ki je sedel pri predstavi v prvi vrsti. Kaj je bilo drugi dan, se ne spominjam. Najbrž se mu je »kontumac« samo podaljšal.

Schreiner se je za glasbo prav živahno zanimal. Ponosen je bil na moški zbor učiteljišča, v katerem so tudi Nemci morali peti slovenske pesmi kakor mi nemške, in ki ga je vodil prof. Emerik Beran, Čeh po rodu. Večkrat je prisostvoval njegovim vajam. Na koncu 4. letnika pred maturo je moral vsak kandidat — tako so nam pravili — zaigrati pred njim na orglah in goslih. Jaz sem absolviral orgle z neko toccato, na goslih pa sem zaigral neko ljudsko pesem. Ob koncu je ravnatelj pripomnil, da sem lok napačno vlekel. Tega se sicer nisem zavedal, pač pa sem se zmazal: »Igral sem tako, da nisem trgal besed.« S tem se je zadovoljil, če pa bi moral jaz še enkrat zaigrati, bi me bil gotovo ujel.

Tudi najboljši pedagog in metodik včasih ne uspe. To se je nekoč pripetilo Schreinerju v 2. razredu vadnice, kjer se je neki kandidat mučil s poljskim zajcem in se nekako zapičil v vprašanje, kaj počenja zajec na njivi. Pa poseže ravnatelj vmes in pravi: »No, otroci, povejte, kaj dela zajček na njivi!« Tedaj se javi menda najslabši učenec v razredu. Schreiner, očitno vesel, ga je še izpodbudil: »No, le povej!« Pa se dvigne mali mož in se odreže: »Zajček sedi na . . . ki in prosi.« Ravnatelj je samo presenečen pogledal, potem pa je dejal preplašenemu kandidatu: »Nadaljujte!«

Meni se je nekoč pripetilo, da sem dobil za nastop Župančičevo pesem »Vprašanje sončecu.« Stolri sem s to lirsko pesmijo vse, kar se mi je zdelo mogoče, ure pa le ni hotelo biti konec. Zato me je učitelj titega razreda pri konferenci pošteno »raztrgal«. Schreiner ni rekel nič, pač pa me je teden dni pozneje določil, da sem moral tega profesorja suplirati, kar je trajalo menda šest tednov. Tudi prvo (in zadnje) službeno mesto mi je priskrbel. Nekega dne meseca maja pred maturo me ustavi na hodniku in vpraša: »Ali že imate kakšno službeno mesto?« Ko odgovorim, da še ne vem, kam pojdem, me vpraša: »Ali bi hoteli iti v Ljutomer?«. Vesel sem pritrdil in dobil službeno mesto, še preden sem maturiral. Tako se je potrudil še za marsikoga. Sploh si je prizadeval dobiti na svoj zavod najboljše učne moči, zlasti Slovence, kar pa mu v takratnih političnih razmerah ni vselej uspelo.

Po maturi sva se zopet srečala — pri izpitu za meščanske šole. Načel je svojo priljubljeno temo o spolni vzgoji. Kar od krajasem povedal, da je z njo pričel že stari Basedow, ki je celo zahteval, naj dekleta prisostvujejo porodom. Malo čudno me je pogledal, kakor da se je tega šele tedaj spomnil, česar pa skoro ne verjamem. Potem pa sva se kar prijetno razgovarjala. Zadnjič sva se srečala ob 10-letnici naše mature l. 1919. V svojem pozdravu sem omenil, da smo se morda v tem ali onem ločili od njega, četudi je bistro korakal z novim časom in mladino, zakaj slabo plačuje učenec svojemu učitelju, če ostane vedno njegov učenec. Razumel nas je in večer z njim je minil v lepem tovariškem razpoloženju in v spominih na naša šolska leta.

Nam vsem bo ostal naš ravnatelj v spominu kot odličen vzgojitelj in človek v pravem pomenu besede. In to je zanj in za njegovo napredno delo najlepše priznanje.

Jan Baukart

Tudi starši so proti predmetniku na ekonomski šoli

V decembru 1955 so bili na Ekonomski srednji šoli v Ljubljani razredni roditeljski sestanki, od katerih so bili nekateri prav posrečeni, zares roditeljski. Starši so o delu na šoli povedali povsem sproščeno svoja zapažanja, do katerih so prišli bilo neposredno bilo preko svojih otrok, ki jih imajo na tej šoli. Po večini so dali tov. profesorjem polno priznanje za njihovo požrtvovalno učno in vzgojno delo. Kjer pa je bilo potrebno, pa so tudi kritizirali; povedali so povsem naravnost, kaj se jim ne zdi prav in kaj bi bilo treba popraviti. Njihova opozorila, čeprav nekatera nekoliko enostranska zaradi premajhne informiranosti staršev o posameznih vprašanjih, bodo tov. razrednik in vsi profesorji pri svojem nadaljnjem delu seveda upoštevali.

Starši so ugotavljali, da v večini razredov (vseh je 23) vlada tovarištvo v pravem smislu besede tako med dijaki oziroma med dijakinjami samimi kot tudi med dijaki in profesorji. Kjer pa tega doslej ni bilo, so skušali odkriti prave vzroke tej pomanjkljivosti.

Analizirali so tudi učne uspehe in odkrivali vzroke neuspehu nekaterih dijakov. Glavni vzrok so seveda objektivne težave in pomanjkljive materialne oskrbe šol. Vendar so starši tudi pri tem vprašanju opozorili nas profesorje na nekatere momente, o katerih smo mi sami doslej premalo razmišljali oz. jih podcenjevali. Dijaki in starši so poudarjali, da pogosta menjava profesorjev za posamezne predmete kvarno vpliva na vzgojni in učni uspeh v razredu, zato se je treba temu po možnosti izogibati. Prav tako so izrazili željo, naj bi bila povezava med profesorji, ki poučujejo v istem razredu, čim tesnejša, da bi morali svoje delo čim bolj vskladiti, da ne bi v določenem obdobju (recimo pred redovalno konferenco) dijakov prekomerno obremenjevali z domačimi nalogami in drugimi učnimi obveznostmi.

Tudi letošnje tako kratko razdobje prvega semestra je v veliki meri krivo marsikateri slabi oceni. Profesor v tem kratkem času v razredih, ki štejejo po 35, 40 ali celo več dijakov, ni imel možnosti, temeljiteje preverjati njihovega znanja in zato je marsikateremu ostala slaba ocena. Pa tudi pozitivne ocene niso preveč realne. Starši so zato odklonili ta novi šolski koledar in predlagali, da se prvi semester zaključi s 1. februarjem. S tem bi otrokom tudi omogočili brezskrbno praznovanje Novoletne jelke. Ta svoj predlog so utemeljevali tudi z drugimi, že znanimi, čisto pedagoškimi argumenti, ki smo jih prosvetni delavci navajali že takrat, ko je bil ta novi šolski koledar v javni razpravi. Na žalost SPK LRS ni upošteval predlogov in utemeljitev šolskih kolektivov in uvedel šolski koledar, ki ga je v javni diskusiji večina odklonila.

Starši četrtega (maturantskega) razreda so grajali tudi sedanji predmetnik za ekonomsko srednjo šolo v Sloveniji, ki je stopil v veljavo v začetku tega šolskega leta. Po tem predmetniku je dodeljena ekonomski geografiji FLRJ v IV. letniku samo ena tedenska učna ura (lani je imela geografija v tem letniku 3 tedenske učne ure). Prav tako so blagoznanstvu vzeli letos v IV. letniku dve učni uri in mu pustili le eno tedensko učno uro. Starši so postavili zahtevo, da se ta nesmiselnost popravi takoj sedaj v začetku drugega semestra, s tem so tudi starši podprli prizadevanje profesorjev ekonomskih srednjih šol, ki že dalj časa prikazujejo Svetu za prosveto in kulturo LRS škodljivost tega predmetnika.

Celotno razpravljanje na teh razrednih roditeljskih sestankih je pokazalo, da postaja tudi roditeljski sestanek pomemben člen družbenega upravljanja v šolstvu. Taki roditeljski sestanki bodo gotovo dosegli svoj namen in to je: pomagati šoli izboljšati učno in vzgojno delo v razredu, da se njihovi otroci s čim manjšim trudom čim več naučijo in da bi bili čim lepše vzgojeni. In še kaj pozitivnega so pokazali razredni roditeljski sestanki: starši sami so začutili potrebo, da se stiki med domom in šolo okrepijo, da bi na ta način dosegli med obema čim večjo skladnost pri vzgoji njihovih otrok. Zato so starši sami postavljali zahtevo, naj bodo roditeljski sestanki bolj pogosti kot so bili doslej. Razveseljivo je tudi, da se pri starših veča zanimanje za čisto vzgojna vprašanja.

Konec decembra 1955 je o predmetniku za ekonomske sredje šole v Sloveniji razpravljal tudi šolski odbor ESS v Ljubljani. Ugotovil je, da po ena tedenska učna ura za ekonomsko geografijo FLRJ in za blagoznanstvo v IV. letniku ne zadošča in da je za izobrazbeni nivo absolventov ekonomskih srednjih šol — bodočih ekonomistov kvarno, če bodo tako pomanjkljivo poznali celo svojo lastno domovino. Prevladovalo je naziranje, da je šolski odbor na Ekonomski šoli v Ljubljani kot družbeni organ za upravljanje te šole upravičen, da sam v svoji kompetenci doda takoj v začetku drugega semestra geografiji in blagoznanstvu v IV. letniku po eno učno uro. Taka rešitev bi bila le začasna, dokler pristojni prosvetni organ ne utegne rešiti vprašanja celotnega predmetnika. Prav je, da SPK LRS temeljito pretresa predmetnik za ekonomsko srednjo šolo, za kar potrebuje seveda določen čas, da bi mogel nato predpisati tak predmetnik, ki bi vsaj nekaj let ustrezal, da ne bi vsako leto sproti, ali celo dvakrat na leto, delali nepotrebnih eksperimentov. Ne bi pa bilo prav, če bi SPK LRS iz teh formalnih ozirov nasprotoval, da se izvrši takoj, čeprav sredi šolskega leta, ta korektura.

Pavle Urankar

Glas vpijočega...

Priznajmo, velik napredek. Živimo v dobi marginalij. Ko sem prebral najnovejše pod šifro B. P., sem si privoščil še prejšnje Tiranove, čeprav sem že takrat hotel nanje odgovoriti. Kaj hoče ta naša avantgarda prosvetnih delavcev? Idealna je, žgoča, ponekod celo sarkastična. Vidi napake, ki jih mi ne opazimo ali pa gremo mirno mimo njih, češ: saj nič ne pomaga!

Pa vendar ni tako. Učiteljstvo se je vedno borilo proti nezdravim pojavom, bodisi posamično ali organizirano. Tudi v starih časih je zavihtelo svoj bič in je pomagalo. Imelo je šolstvo v svoji oblasti, čeprav so jo krhale politične razprtije. Kako v oblasti, saj je vendar komandiral režim? Strokovno je bilo na visoki stopnji in še nismo bili zadovoljni. Borili smo se proti birokratizmu, šolski sistem smo uravnavali sami. Učne knjige so pisali ljudje iz žive prakse. Za vsakogar smo vedeli, kako je z njim, ali je naš in napreden. Šolske reforme smo izvajali sami, čeprav te besede nismo rabili. Ali se še spominjate, koliko vika in krika je bilo okrog »delovne šole«? Prišla je iz razredov, iz strokovnih polemik, se uvajala, razvijala in končno propadla. Nikdar ne bi bila propadla, če ne bi prišlo do druge svetovne vojne. Nasprotno, izčistila bi se bila, ustalila, umirila in dobila tisto obliko, ki jo danes iščemo. Šola bi postala res življenjska. Kdo pravi, da današnja šola ni taka? Vsevprek trdijo, da ni. Kar poglejmo načelna stališča vodilnih pedagogov in piscev anket. Najlepši dokaz je anketa, ki so jo izvedli na srednjih strokovnih šolah. (Glej št. 20 Prosv. delavca).

Prav zato so nam marginalije še potrebne, samo da so »glas vpijočega...« Namesto da bi postale predmet razprave v vseh naših društvih, so najbrž ostale na kupu starega papirja. Ne rečem, da bi se ne dalo čemu oporekati, toda te oporekanje je življenje. Ni vrag, da se ne bi iz njih izkristaliziralo enotno stališče in postalo glas vseh vpijočih.

Kaj se bo rodilo iz šolske reforme? Osemrazredna osnovna šola, reformirana gimnazija, strokovna šola in reformirano učiteljišče. Toda kdo bo reformiral vse to? Zakon? Uredba? Ne, samo prosvetni delavci sami! Ali smo se že vprašali, kje bomo začeli? Vzporedno z duhom reforme mora iti tudi njena materialna stran. V občinskih učiteljskih društvih bi moral vsak član vedeti, kakšno je gospodarsko stanje vseh šol v občini, kakšna naj bo minimalna in maksimalna oprema in kakšen naj bo normativen proračun. Sestaviti bi ga morali sami, toda ne vsak zase, marveč kolektivno po kategorijah in po številu učencev. To so prve norme. Kolektiv bi moral doseči enoten kriterij znanja učencev na vsaki stopnji. Druga norma. Neenoten kriterij je rakova rana našega šolskega dela. Medsebojna javna kontrola ni netovariška. Ali smo že kdaj po osvoboditvi solidarno in enotno precizirali in našteli, česa je vsem šolam nujno treba? Preko organizacije? Preko SZDL? In kakšni so naši delovni pogoji? Vse drugačen bi bil delovni program naših zborovanj. Zrasel bi ugled naših šol in nas samih. In potem bi lahko dali: glejte, takšen je naš življenjski standard. Tudi tega bi si lahko izboljšali s pomočjo organiziranega dela. Ni dovolj naštevati, koliko je bilo sej, sestankov, predavanj, hospitacij i. p., seči je treba po marginalijah, jih obravnavati in napisati nove. Šele tedaj bodo dobile svojo zlato podlago in ne bodo več samo »glas vpijočega.«

J. K.

Za socialistično načelo

Znano je, da poučuje spričo pomanjkanja predmetnih učiteljev na slovenskih nižjih gimnazijah nad šeststo osnovnošolskih učiteljev. Med njimi je niz odličnih starejših in tudi mlajših praktikov, ki dijakom zelo uspešno posredujejo znanje iz posameznih predmetov. Nekateri med njimi, zlasti absolventi VPŠ, ki pa iz kdo ve kakih razlogov niso diplomirali, so se v taki meri poglobili v svoje predmete, da v ničemer ne zaostajajo za svojimi kvalificiranimi kolegi; marsikje jih celo prekašajo. Pa tudi vse ostale silijo razmere, da si s poglobljenim individualnim študijem pridobivajo vedno več znanja, ki ga v šolah uspešno posredujejo. Imamo nižje gimnazije, na katerih uspešno poučujejo sami osnovnošolski učitelji ali pa je med njimi nemara samo en kvalificiran predmetni učitelj. In vendar absolventi takih nižjih gimnazij prav nič ne zaostajajo za svojimi sovrstniki na šolah, ki imajo kvalificirano učno osebje, in uspešno nadaljujejo šolanje na višjih gimnazijah ali pa na srednjih strokovnih šolah.

Oboji — kvalificirani in nekvalificirani — opravljajo torej enako delo. **In vendar za enako delo niso enake nagrajeni.** Medtem ko imajo prvi plače predmetnih učiteljev, prejemajo drugi učiteljske plače, ki so znatno nižje. Do izida Uredbe o nazivih in plačah v prosvetno-znanstveni stroki te krivice ni bilo, saj so na nižje gimnazije dodeljeni učitelji prejemali posebne dodatke, ki so izenačevali prejemke enih in drugih. Bilo bi zanimivo izvedeti, kdo je dal ob sestavljanju navedene uredbe zakonodajavcu pobudo za tako krivičen in nesocialističen odnos do tistih prosvetnih delavcev, ki so po sili razmer zamašili velikanske vrzeli v našem obveznem šolstvu v trenutku, ko je bilo to najbolj potrebno, in brez katerih bi morala nujno prenehati z delom vsaj polovica naših nižjih gimnazij. Čemu je bil potreben ta ukrep prav pri tistih, ki vlagajo v svoje delo zaradi skrbnejših in zamudnejših priprav in individualnega študija veliko več truda in storilnosti. Kako je mogoče, da uredba ni prizadela tudi predmetnih učiteljev, ki poučujejo na višjih gimnazijah in srednjih strokovnih šolah, marveč jim nasprotno dovoljuje, da prejemajo profesorske plače in tudi napredujejo kakor profesorji do šestega plačilnega razreda. Kje je tu doslednost, kje je tu logika, kje je tu spoštovano ustavno določilo o pravicah in dolžnostih državljanov?

Kje je tu upoštevano načelo o socialističnem nagrajevanju — za enako delo enako plačilo — ki velja za delovne ljudi vseh ostalih strok v naši socialistični domovini?

Da bi ta otipljiva in nemara edinstvena krivica v naši socialistični zakonodaji čimprej izginila s sveta, predlagam, da se Uredba o nazivih in plačah v prosvetnoznanstveni stroki nemudoma popravi in dopolni s temi točkami:

1. Dokler ni na razpolago dovolj kvalificiranih predmetnih učiteljev, ki jih morajo zategadelj nadomeščati osnovnošolski učitelji, naj prejemajo le-ti po načelu »za enako delo enako plačilo« poseben dodatek, ki bo izenačil njihove prejemke s prejemki predmetnih učiteljev.

2. Učitelj osnovne šole, ki deset let uspešno poučuje katerokoli skupino predmetov na nižjih gimnazijah in ki je dosegel dvajset službenih let, naj se prevede v naziv »predmetni učitelj«. (Tako napredovanje je bilo možno tudi v stari Jugoslaviji in je možno še danes skoraj v vseh zahodnih in vzhodnih državah).

3. Tako dopolnjena uredba ima retroaktivno veljavo od 1. januarja 1956 dalje.

Nekaj let že tiho prenašajo slovenski učitelji opisano krivico. Društvo učiteljev in profesorjev naj se odločno zavzame za to, da se ta krivica odpravi.

Drago Predan

mih vzgoje najširših plasti našega naroda.« Družbena osnova njegovega načrta, izdelanega pred tridesetimi leti, je revolucionarnejša kakor marsikateri predlog, ki smo ga zasledili v sedanji diskusiji. Vseh teh preteklih načrtov kajpada ne smemo mehanično združiti z vnemo, da jih bomo v prvotni obliki uporabili danes. Vsa napredna prizadevanja je treba ponovno analizirati in pretehtati, kaj je ostalo v njih trajnega in vrednega, da lahko uporabimo za reformo, in kaj je treba zavreči, ker se je v tem obdobju že preživelo. Zaradi nekaterih nebistvenih napak, ki izvirajo iz zgrešenih pojmovanj psihologije, nismo upravičeni zavreči napredne družbene vsebine, ki je pri nekaterih, zlasti pri drju Žgeču, popolnoma pravilna.

In končno, da bi mogli najti pravo družbeno vsebino za naše reformirane šole, bi morali z živim zanimanjem prebirati dela naših marksistov, kakor tovariša Tita, Kardelja in drugih. Predvsem predlagam tista dela, v katerih govore o prosvetljevanju množic in o graditvi njihove socialistične zavesti. Skorajda ni pomembnejšega dela naših marksistov, ki se tega problema ne bi dotaknilo. Menim, da bi bilo zmotno, če bi prosvetni delavci mislili, da je taka politično-vzgojna literatura le za komuniste in Socialistično zvezo. Vzgoja množic in graditev socialistične zavesti naših državljanov je prav tako važna naloga za šolo kakor za vse subjektivne politične sile v Jugoslaviji.

IZ DRUŽBENO-POLITIČNIH VIDIKOV PRIHAJAMO DO ZAKLJUČKA, DA PRIPADA SODOBNA ŠOLSKA REFORMA NAPREDNIM DRUŽBENIM SILAM, V DANAŠNJEM ČASU DELAVSKEMU RAZREDU IN SOCIALISTIČNIM GIBANJEM. ZARADI TEGA MORA IZKORISTITI ŠOLSKA REFORMA ZA NOVO ŠOLO VSE IZKUŠNJE IN UPORABITI VSE PREDLOGE, KI JIH NUDITA REVOLUCIONARNI BOJ DELAVSKEGA RAZREDA IN NAPREDNA ZNANOST.

O NEKATERIH NAČELIH ZA REFORMO ŠOLSTVA V JUGOSLAVIJI

Če smo poprej govorili o tem, da družbeno-ekonomske izpremembe v svetu kličejo po reformi šolstva vsepovsod, potem nam ne bo težko razumeti, zakaj reforma šolstva z večjo silovitostjo trka na vrata naših šol. Odgovor na to je jasen in prepričljiv: družbeno-ekonomski razvoj se je premaknil v naši državi s tolikšnimi koraki naprej, da pušča vse sodobne spremembe v svetu daleč za seboj. Ko govorimo o našem napredku, ugotavljamo dejstva trezno in premišljeno, saj pod sedanjim napredkom ne mislimo samo na podružbljenje proizvajalnih sredstev, na povečanje in modernizacijo industrije, ne povzdigujemo uspehov v produktivnosti dela, pri čemer nas mnoge razvitejše dežele vsekakor prekašajo. Vendar to, kar upodablja našo državo kot tvorbo novega tipa, to je njena družbena ureditev, ves komunalni sistem, ki temelji na delavskem samoupravljanju in družbenem upravljanju. To je n o v a k v a l i t e t a in pojav, kakršnega doslej družba še ni poznala. Katero novo vprašanje se je zaradi nove družbene ureditve pojavilo pred našimi šolami? Katere spremembe mora doživeti šolski sistem, če se hoče vskladiti z novim stanjem v Jugoslaviji?

Na novo kvalitetno družbeno stanje prosvetni delavci često pozabljajo ali pa se ga ne zavedajo. V njihovi zavesti se še ni utrdilo spoznanje, da podira samoupravljanje pregrade in meje med delom in oblastjo, da je samoupravljanje sprožilo proces stapljanja fizičnega in umskega dela, teorije in prakse itd. Bistvo samoupravljanja je v tem, da se delo in oblast, ki sta bila v razredni družbi strogo ločena, v socialistični družbi preko metode samoupravljanja zopet združujeta. Naš proizvajalec (delavec, kmet) je sočasno tudi upravljalec, in to ne samo v gospodarskih organizacijah (v podjetjih, zadrugah), temveč tudi upravljalec na družbenih toriščih (v kulturi, prosveti, zdravstvu), kakor na komunalnem področju (občina, okraj). To pomeni, da se državljan socialistične Jugoslavije ne pojavlja več kot enostranski delavec (fizični ali umski), temveč se pojavlja kot vsestranski, družbeni človek, ki mora delati (t. j. proizvajati) in upravljati (t. j. ukvarjati se z družbenimi posli). Iz tega procesa kajpada ne izhaja samo vprašanje, kako usposobiti fizičnega delavca za upravljanje, temveč načenja tudi problem umskega delavca, kako tudi njega vkzključiti v družbeno dejavnost. Prosvetni delavec, ki se je znašel v organih družbenega upravljanja, ne more več reševati materialnih vprašanj svojega lastnega področja niti ne more najti resnične življenjske vsebine za svoje umsko delo, če se ni docela vključil v ekonomsko in družbeno dogajanje. Pričeli smo uvajati proces samoupravljanja, ki bo v nadaljnjem razvoju izoblikoval takšen tip novega državljana, da bo delavec ob stroju tako živo spremljal delo v šolah, kakor vzgojitelj v šoli, kaj se dogaja v podjetjih.

Ključ k šolski reformi nam odpira razumevanje tega procesa, ki smo ga v Jugoslaviji prvi načeli. Pred reformo šolstva je sedaj postavljena poglavitna naloga, da najde in organizira takšen sistem šolstva, ki bo izoblikoval hkrati proizvajalca in upravljalca v e n i o s e b i.

Ob tem vprašanju sem se ustavil in ga podčrtal zaradi tega, ker smatram, da ni vsem do kraja jasno. K temu me je navedla tudi anketa v Naših razgledih, kjer se nenehno ponavljajo zahteve po šolah za teoretske in praktične tipe, za umske in fizične poklice itd. Kdor prizna pravilnost naše družbene poti in organizacije, mora odklanjati poprej navedene zahteve, ker vlečejo voz našega šolstva nazaj, da bi ga ustavili zopet na mestu, s katerega smo ga z nekaterimi spremembami vsaj za nekaj korakov vendarle premaknili naprej.

V predlogih in diskusijah o šolski reformi se pojavljajo različne teorije in mnenja, v katerih se neredko kažejo zastareli nazori in pogledi. Nekateri so mnenja, da šolskega sistema ni treba spreminjati; vztrajali naj bi torej pri starih razlikah med izobraževanjem delavcev in izobražencev. Pristaši tega predloga prezirajo družbene spremembe in dajejo prednost lastnim prakticističnim izkušnjam. Njihovo delo sicer ni nekoristno, ko hočejo obvarovati nove šole pred sedanjimi pomanjkljivostmi, vendar bistvo reforme ne more ostati pri tem, da bomo večno odpravljali slabosti. Škodljivost takega ravnanja nam je dokazala praksa poslednjih let, ko smo iz leta v leto popravljali in krpali šolski mehanizem. Dokaj razširjena je tudi teorija, da mora psihologija odločati o usodi našega reformiranega šolstva. Ni dvoma, da ne bomo smeli zanemarjati znanstvenih dognanj iz psihologije, vendar je res, da jo moramo postaviti na pravo mesto. Njen vpliv se mora, kakor povsod na svetu, uveljaviti znotraj šole, v razredih, pri pouku in vzgoji, v odnosih med vzgojitelji in učenci. Pedagogika in psihologija ne moreta samostojno postavljati družbenih ciljev, marveč lahko samo pomagata in olajšujeta te cilje doseči. Zaradi tega moramo pribiti, da je reforma šolstva d r u ž b e n o d e j a n j e, ki ga rešujemo s pozicij delavskega razreda in njegove ideologije, to je znanstvenega socializma. Če se delavski razred bori za vpliv na šolstvo celo v pogojih kapitalistične družbene ureditve, ko še ni svoboden, kako bi mogli pričakovati, da bi se odpovedal svojemu naprednemu vplivu na šolstvo tam, kjer je prišel na oblast, temveč po zgodovinski nujnosti, prav tako, kakor je nekoč prišla na oblast buržoazija.

Tistim, ki v dobi bojev med narodniki in socialisti v Rusiji niso mogli razumeti, zakaj pripada delavskemu razredu v slednjem obdobju vodilna zgodovinska vloga, je odgovarjal Plehanov takole:

»Zato, ker je proletariat ne glede na svojo sedanjo maloštevilnost tak delovni razred, ki je povezan z n a j n a p r e d n e j š o obliko gospodarstva, z veleproizvodnjo, in ki ima zategadelj veliko bodočnost.

Zato ker proletariat kot razred r a s t e iz leta v leto, se politično r a z v i j a, se zaradi delovnih pogojev v veleproizvodnji najlaže organizira in je zaradi svojega proletarskega položaja najbolj revolucionaren, kajti v revoluciji nima kaj izgubiti razen svojih okovov.«

Lenin pa je na mnogih mestih poděrtaval, kaj pomeni Marxov znanstveni socializem za osvoboditev delavskega razreda in za bodočnost človeštva.

»Marxova filozofija je dovršen filozofski materializem, ki je človeštvu, zlasti pa še delavskemu razredu, dal mogočno sredstvo spoznavanja.«

»Potem ko je marksizem nastal, nam je vsaka izmed teh velikih dob svetovne zgodovine prinesla nova potrdila in nove triumfe. Še večji triumf pa bo prinesla marksizmu kot nauku proletariata zgodvinska doba, ki se sedaj pričenja.«

Ko poudarjamo, da rešujemo šolsko reformo z naprednih pozicij delavskega razreda, ne bi smela nikogar obhajati hudobna misel, da delavski razred s tem vrši neko nasilje in uganja neko samovoljnost nad družbo. Ne. Delavski razred izvršuje samo poslanstvo, ki mu ga je namenila zgodovina, in zaradi tega mora izvesti šolsko reformo na temelju najnaprednejše družbene ideologije, to je, znanstvenega socializma.

Nerazumljivo bi torej bilo, če delavski razred ne bi postavil šolstva v službo uresničevanja svoje velike ideje — socializma.

Kaj hočemo in kaj moramo doseči z reformo šolstva? Reforma šolstva pravzaprav ne pomeni nič drugega kakor celotno šolstvo vključiti v sodobna dogajanja. Naša reforma mora odpraviti tisto nesorazmerje, ki je nastalo med izvršenimi družbenimi spremembami in starim šolskim sistemom, ker dosedanji popravki v šolah tega nesorazmerja ne odpravljajo v celoti. Vsklajevanja šole z nastalimi izpremembami verjetno ne bomo mogli doseči s tem, da bi v sedanjem šolstvu izvršili še določene popravke, marveč bo po vsej verjetnosti potrebno v marsičem sam sistem šolstva temeljiteje izpremeniti. Osnovne zahteve, ki se postavljajo bodočemu šolstvu, pa bi bile naslednje:

1. Šole morajo postati bolj kakor so bile doslej — d r u ž b e n e u s t a n o v e. Kako bomo to dosegli? Najprej na ta način, da bomo v njih učili in vzgajali ljudi hkrati za delo in upravljanje. Drugič s tem, da bomo izpopolnjevali družbeno upravljanje šolskih odborov, katerih osnovna naloga je ravno v tem, da nenehno skrbe za to, da šole ne bodo izgubile stika z družbenim življenjem. In tretjič: znanost o razvoju družbe bo morala dobiti v šolah enakovredno mesto s prirodoslovnimi znanostmi. Menim, da prav nič ne pretiravam, če trdim, da si zakoni o gibanju družbe v naših šolah še niso pri-

O pouku turizma v šolah

Vsako leto se znova porajajo misli in želje o uvedbi turizma v predmetnik naše gimnazije. Še prav posebno pa je bilo slišati potrebo po tem letos ob slavnostnem občnem zboru Turistične zveze Slovenije.

Nakazal bom nekaj misli, ker sem se tudi že sam bavil s to mislijo in sem bil do nedavna velik zagovornik tega. Toda po kasnejšem premišljevanju in podrobnejšem proučevanju turizma na eni strani, na drugi strani pa zaradi velike preobremenjenosti naše šole, sem prišel do drugih rezultatov.

Mnenja sem, da bi uvedba samostojnega predmeta o turizmu naš predmetnik preveč obremenila. Imamo pa nekatere predmete, pri katerih bi lahko povedali o turizmu nekaj več kot doslej.

Predvsem mislim tu na geografijo. Že do sedaj smo imeli posebno poglavje v geografiji Jugoslavije — turizem. Če bi to poglavje nekoliko razširili, ne bi pouk ostalih poglavij nič trpel, dijaki pa bi se bolj seznanili s turizmom, gospodarsko panogo, ki prinaša naši državi dokaj dohodkov, tudi deviz. Še prav posebe se moramo seznaniti s turizmom mi Slovenci, saj postaja naša republika vedno bolj privlačna tako za domačine kot tudi za tuje turiste.

Vsekakor bi morali nekoliko točneje razčistiti pojem turizem in podrobneje obdelati činitelje turizma. Človek je tisti, ki ustvarja tako subjektivne kot zunanje pogoje turizma; on je oblikovalec njegove podobe, on daje turizmu vse, kar je plod človekovega dela (zgodovinske in kulturne spomenike, narodno nošo, lepe običaje, prometna sredstva in gostinstvo).

Številne so tudi koristi, ki jih ima človek od turizma. Neposredno vpliva nanj pri počitku, v telesni ali notranji sprostitvi, v zdravljenju, posredno si človek s pomočjo turizma širi svoje duševno obzorje in krepi svoj gospodarski položaj.

Prav poseben poudarek je treba dati proučevanju turističnih krajev.

Povedati je treba, da imamo zdravilišča, klimatsko-turistične kraje in turistične kraje širšega pomena.

Dijakom je treba raztolmačiti te pojme in jim povedati, da so zdravilišča oni kraji, ki imajo izvirke zdravilne topliške in slatinske vode.

Klimatsko turistični kraji so planinski, jezerski ali obmorski.

V Sloveniji imamo planinske, jezerske in obmorske klimatske kraje. Po novejšem pojmovanju so tudi klimatski kraji zdravilišča. Merilo za stopnjo zdravilnosti pa je višinska lega. Niso vsi kraji z vsako nadmorsko višino indicirani za zdravljenje; obstaja meja, preko katere so tudi kontraindicirani.

K turističnim krajem širšega pomena prištevamo vse ostale (razen zdravilišč in klimatskih turističnih krajev).

Sem spadajo kulturnozgodovinski kraji, kraji prirodnih znamenitosti, zimskošportni kraji, letovišča ali zimovišča ter kraji tehničnih zanimivosti.

Če bomo pri vsakem pojmu še povedali, katere kraje v Sloveniji, morda tudi v Jugoslaviji, prištevamo sem ali drugam, bo to dijaku jasno.

Promet je posebno poglavje pri pouku geografije. Če bi tudi tu dodali nekoliko o pomenu prometa za turizem, bi že zadostili.

Če že obravnavamo razne železniške proge, ali ne bi morda obenem dijakom pokazali voznega reda in jih poučili o tehniki poslovanja? Dijaku tudi lahko omenimo pomembnejše cestne in železniške mejne prehode itd. Vsekakor moramo omeniti tudi turistične prometne pisarne.

Na koncu moramo poudariti pomen turizma za celotno gospodarstvo ter vpliv gospodarstva na turizem.

Drugo poglavje je turistična vzgoja. Pri učencih bi morali oblikovati pravilen odnos do prirode, spomenikov in tudi odnos do turista, domačega ali tujega.

Tego Malis

—

Odnos mladine do žive narave

Mislim, da ne bo odveč, ako podam nekaj misli oziroma nasvetov, kako privzgojiti v zaupani nam mladini spoštovanje in ljubezen do prirode. Kdaj? Že v prvem razredu osnovne šole začnimo! Kako? Ali nimamo naravnost bogatih slikanic, iz katerih bo otrok spoznal domače in divje živali, seveda ob učiteljevi primerni razlagi ali bolje ob prijetnem kramljanju o tej ali oni živali. Na gimnaziji pa, kjer je pouk predmeten, naj bi — zlasti v nižjih dveh razredih — te skrbi prevzel učitelji slovenščine, prirodopisa, risanja in moralike: vsak iz drugačne perspektive, vsi štirje pa naj bi težili k istemu cilju: vzgojiti mladega človeka v prijatelja narave v njenega zaščitnika!

Učitelj slovenščine ima idealno priložnost vzgajati v mladih srcih zanimanje in ljubezen do narave. Mar nimamo obilice leposlovnih del domačih in tujih avtorjev, ki nam naravnost pesniško rišejo lepote živalskega pa tudi rastlinskega sveta? Da omenim le najbolj znane: Fran Erjavec: Živalske slike; Josip Brinar: Lisica zvitorepka; Fr. Bevk: Lukec in njegov škorec; Cerkvenik: Sivi; Fr. S. Finžgar: Gospod Hudournik, Iz mladih dni; Fel. Salten: Bambek; Rudyard Kipling: Knjiga o džungli; Bonsels: Prigode čebelice Maje; VI. Kapus: Pesemce iz prirode; Mirko Šušteršič: Gamsova tožba (Lovec 1937) in druge. Sam pa sem pred leti podal širši opis naše visokogorske favne in flore ter istočasno prikazal odnos človeka do objega pod naslovom Črni svatje.

Učitelj prirodopisa naj bi učence podrobneje seznanil z fauno domačega okolja (na primer Gorenjske, Dolenjske in podobno) Tako bi učenec dobil popolno podobo o poedinih primerih. Naša mladina ne bi več zamenjavala kanje s papigo in divjega petelina s fazanom, kar sem, žal, moral slišati na lastna ušesa. Saj mora človek ob takem neznanju zardeti sredi ceste! Mislim, da je važnejše, če danes naša mladina ve, da se po planinah gori nad Tržičem sprehaja nekaj več kot dva ducata kozorogov in da za Storžičem živi družina muflonov kakor pa, kako globoko v zemljo zleze deževnik, kakšni polži so v Afriki itd.

—

Tudi kar se tiče poučnih ekskurzij, naj bi geograf ali biolog delala z roko v roki, saj so nekateri predeli, ki nudijo življenjske pogoje le določeni vrsti favne in flore. Tako bi se z ekskurzijo, na primer, k Sedmerim jezerom ne obdelala zgolj neka geografska enota, ampak tudi vsa vidnejša favna in flora tega področja. In tako bi učenec, ki sedaj z zanimanjem posluša svojega učitelja pripovedovati o življenju visokogorskega živalstva, čez nekaj let kot smučar s svojim rjovenjem ne gonil gamsov v smrt pod plazovi ali pod zeledenelim pečevjem. Tudi ne bi s smučarsko palico pobijal v visokem snegu ujete srnjadi, kakor je bil to pred leti slučaj nekje v Bohinju . . .

Kar se tiče zaščitene flore, naj bi vsaka šola, vsaj gimnazija, razpolagala s herbarijem tovrstnih rastlin, da jih mladina dobro spozna. — Tako naj bi se učenci podrobneje seznanili tudi z zelišči in gobami, ki jih odkupuje Gosad, saj bi si z nabiranjem leteh — zlasti socialno šibkejši — lahko tudi gmotno nekoliko opomogli.

Če smo že nekoč morali na pamet znati dekalog z vso pripadajočo razlago, zakaj bi se danes pri pouku moralike na primer ne govorilo o Uredbi, ki se tiče zaščite redke flore, poljedelstvu koristnih ptic, o glavnih točkah zakona o lovu (da je na primer vsa divjad skupno ljudsko premoženje), da je mučenje živali po zakonu prepovedano in podobno. Najpoglavitnejših točk tozadevnih zakonskih odredb naj bi se učenci naučili na pamet!

Le tako bomo našo mladino zares zainteresirali za našo živo prirodo in ji vcepili ljubezen do nje. Potem bo tudi mnogo manj zank, frač in podobnega zla. Tudi brez vsakega haska utrganega na samotnih poteh in stezah umirajočega cvetja ne bo več.

Kako gledajo predstavniki naše lovske organizacije na zanimanje naše mladine za živo prirodo, moremo najbolj posneti iz besed predsednika RLZ, tovariša dr. Jožeta Benigarja, ki jih je izrekel o obisku naših šol na I. jugoslovanski lovski in ribiški razstavi v Ljubljani. Med drugim je povedal tole: »S to razstavo pa nismo ustregli samo našim lovcem, ustregli smo predvsem naši mladini, ki je dobila na razstavi pravilno podobo o našem lovstvu, pa tudi vpogled v naravo, za kar ima le malo priložnosti.

Če bo torej šola, povezana z domom, v tej smeri izvršila svojo nalogo, tedaj bo v mladini vzbudila tudi veselje za poklice, kot so gozdarski, lovsko čuvajski, kmetijski in veterinarski.

Zato pa je potrebno, da v mladini vzgojimo ljubezen do narave.

Stanko Lapuh

Sosvet prosvetnih delavcev v založbi Obzorja

Trobiš Štefan, šol. upravitelj v Ljubljani, predsednik, za Združenje prosvetnih delavcev.

Pogačnik Janko, šol. upravitelj v Celju, podpredsednik, za okraj Celje;

Supančič Drago, pred. učit. v Mariboru, tajnik, za založbo Obzorja;

Zdešar Henrik, načelnik Ped. centra, član, za Svet za prosveto in kulturo LRS;

Zorn Jože, urednik Prosvetnega delavca, član, za Prosvet. delavca;

Kunst Viljem, direktor Zavoda za šolsko opremo, član, za Zavod za šolsko opremo FLRJ v Zagrebu;

Murovec Stanko, inšpektor, član, za okraj Gorica;

Maver Danilo, učitelj, član, za okraj Koper;

Pavlič Jože, profesor, član, za okraj Kočevje;

Nečimer Lojze, šol. upravitelj, član, za okraj Novo mesto;

Erniša Jože, učitelj, član, za okraj Murska Sobota;

Šepec Kristina, šol. uprav., član, za okraj Ptuj;

Pritekelj Milan, pred. učit., član, za okraj Trbovlje;

Kožuh Jože, inšpektor, član, za okraj Kranj;

Žurman Janko, šol. upravitelj, član, za okraj Maribor;

Na prvi seji sosveta je bil sprejet začasni pravilnik, ki se glasi:

1. Sosvet je organ založbe Obzorja, ki ima nalogo povezati založbo s prosvetnimi delavci vseh strok LRS v tem smislu, da bosta delo in program založbe ustrezala potrebam naše šole, prosvete in izobrazbe.

2. Sosvet je sestavljen iz:
a) zastopnika založbe;
b) zastopnika Sveta za prosveto in kulturo LRS;
c) zastopnika glasila Prosvetni delavec;
d) zastopnika Zavoda za šolsko opremo v Zagrebu;
e) zastopnikov okrajnih odborov učiteljskih društev;
f) zastopnikov republiških odborov učiteljskih društev, to je, profesorjev, učiteljev in strokovnih učiteljev.

3. Člane sosveta, ki zastopajo svet, določi Svet za prosveto in kulturo, člane Zavoda za šolsko opremo določi zavod, člane, ki zastopajo Prosvetnega delavca, določi uredništvo, člane, ki zastopajo založbo, določi založba, člane, ki zastopajo okrajne odbore učiteljskih društev, določi okrajni odbor.

4. Delovna doba sosveta traja eno leto oziroma toliko časa, kolikor traja funkcijska doba članov odborov društev prosvetnih delavcev.

5. Mesto v sosvetu je častno, založba povrne le stroške za prevoz, za hrano in stanovanje, kadar so seje. Založba povrne tudi vsakemu članu vse stroške za korespondenco in morebitna potovanja, ki so bila izvršena s predhodnim naročilom založbe.

6. Sosvet tvori največ 30 članov, ki se sestajajo na sejah, sklicanih od založbe na predlog sosveta ali založbe. Redno se pa sestaja sosvet dvakrat letno, to je v začetku in na koncu šolskega leta.

7. Sosvet izvoli izmed svojih članov predsednika, podpredsednika in tajnika. Tajnik mora biti zaradi ekspeditivnosti član odbora založbe. Vsa mesta so častna.

8. O vseh sejah se vodi zapisnik, ki se v prepisu dostavlja vsem članom sosveta. Vsi sklepi sosveta so za založbo obvezni, v kolikor niso v nasprotju z njenim delokrogom, tarifnim pravilnikom in proračunskimi sredstvi.

9. Zaradi informiranosti o delu založbe prejemajo vsi člani sosveta vse knjižne izdaje založbe brezplačno.

10. Člani sosveta so dolžni čuvati interese založbe, o svojem delu in delu založbe poročati na sejah, sestankih in zborovanjih prosvetnih delavcev in v lokalnem časopisu propagirati izdanja založbe.

Prehodna določba: Na seji sosveta dne 13. novembra 1955 je bil ta pravilnik soglasno sprejet z dostavkom, da tvorijo sosvet sedanji zastopniki okr. odborov in zastopnik Obzorja. Morebitne izpremembe bodo upoštevane na podlagi sklepov okrajnh odborov učiteljskih društev.

Predvsem je zelo važen sklep, **da bodo poverjeniki Obzorja občinska učiteljska društva**, ki bodo imenovala svoje krajevne poverjenike. Za enkrat pa s tem delom ne moremo povsem pričeti, ker se prav sedaj formirajo občinska učiteljska društva. V prihodnji številki bodo objavljena navodila za poslovanje založbe z občinskimi učiteljskimi društvi in poverjeniki.

ZALOŽBA »OBZORJA«

V teh dneh razpošiljamo 50., 51. in 52. številko »Pravljic«. Kakor smo v sedanjih objavah že navedli, pošiljkam ne prilagamo računov, temveč prosimo, da pošiljate denar za te zbirke založbi. V zadnjem času opažamo, da nekateri naši stalni naročniki ne pošiljajo naročil. Za to ne najdelo razlogov in domnevamo, da so temu krive administrativne napake. Po vseh izjavah sodeč je med mladino veliko zanimanje za naše »Pravljice«, otroci jih imajo radi, saj so razvedrilo za razredno čtivo in vzbujajo veselje do branja.

Prišel je čas za nabavo učil. Biološke slike, ki jih imamo na zalogi, so najboljši pripomoček pri pouku. Takoj lahko naročite na platno nalepljene slike v velikosti 70 krat 100 cm: domača mačka, rak, kobilica, golob, polž in riba. Cena 650 din, celotna serija 3.900 din. Zadostuje naročilnica, račun lahko poravnate po odobritvi šolskega proračuna.

Brez primernih zemljevidov je zemljepisni pouk nemogoč. Založili in izdali smo dva priročna zemljevida za učenje: »Pohorje« in »Slovensko Gornje Prekmurje« po 50 in 60 din. To sta prva zemljevida iz serije zemljevidov cele Slovenije.

Najprimernejši pripomoček pri pouku je diaskop tovarne »Tos«, za katerega imamo zastopstvo; stane 30.000 din. Zanj je veliko zanimanje posebno zaradi tega, ker vam lahko nudimo tudi primerne filme po ca 400 din.

»Jezik in slovstvo« — revija, ki naj pomaga očistiti naš jezik, zasluži s strani prosvetnih delavcev več pozornosti. 300 din letno je znesek, ki ga premore prav vsaka šola. Značilno je, da so to revijo naročile skoraj vse nižje gimnazije. Jezik je živ, se ne prestano razvija in more njegov razvoj registrirati le revija.

Pri naši založbi lahko naročite vsa učila; zahtevajte ponudbe, s tem si lahko prihranite stroške za potovanja zaradi nabav.

Mladinska spisa

V zadnjem času sta izšla v naši založbi dva mladinska spisa, ki sta ostala skoraj neopažena spričo take poplave popustov v času novoletne jelke. Vendar pa moramo opozoriti na ti dve originalni slovenski deli, ki zaslužita vso pozornost vzgojiteljev in mladih bralcev.

Vresnik Drago — »Lisko z gora«. Vresnik nam ni neznan. Značilno zanj je, da jemlje snov iz svojega rodnega Pohorja, iz onega Pohorja, ki je bilo prava domovina najostrejše borbe v času okupacije in ki ne bo nikdar pozabljeno po svojem herojskem Pohorskem bataljonu. Rojen je bil v Lovrencu na Pohorju, zato tudi ne more pozabiti na svojo ožjo domovino. V tej knjigi približuje mladini v najprimernejši obliki živalski svet naših gora, sožitje pravega lovca z živalmi in vzbuja ljubezen do celotne prirode. Povest je napisana tako toplo, iskreno in zanimivo, da z vso silo priveže mladega in tudi odraslega bralca. Glavni junak te povesti je pes LISKO.

Janez Švajcer: »Junak na Kolčih«. Knjiga je namenjena mladini. Pisatelj, ki je mladini že znan po zbirki pravljic, ki je izšla lansko leto, opisuje svoja mladostna doživetja od najnežnejše dobe dalje. Knjiga je razdeljena v 33 poglavij — vsebuje predvsem doživetja proletarskega otroka na podeželju. To življenje ni bilo posuto z rožicami. Iz opisov dogodkov veje skoraj dosledno spomin na revščino, pomanjkanje, izkoriščanje in zaostalost.

Zbirka »Bilo je nekoč« je namenjena učencem višjih razredov osnovnih šol in nižjih razredov gimnazije. V zbirki so opisana posamezna obdobja iz človekove preteklosti. Dotiskani so trije zvezki in jih bomo te dni razposlali v šole na ogled. Cena je ista kot za pravljice: broširani zvezek 40 din, kartonirani 70 din. Te zvezke je napisal naš mladinski pisatelj Oskar Hudales.

Prosvetni delavci občine Videm ob Ščavnici so zborovali

Iniciativni odbor za ustanovitev Društva prosvetnih delavcev občine Videm ob Ščavnici je sklical vse prosvetne delavce v soboto 14. t. m. v prostore osnovne šole na Stari gori. Prosvetni delavci so se skoraj polnoštevilno zbrali; vabilu se je odzval tudi predsednik občinskega ljudskega odbora tovariš Vlado Kreft.

Po uvodnih formalnostih si je članstvo izbralo svoj prvi odbor. Novo ustanovljeno društvo je eno najmanjših na področju tukajšnjega okraja, vendar sprejeti sklepi kažejo, da bo društvo prispevalo svoj delež k poglobitvi ljudsko prosvetnega dela na območju tukajšnje občine, da bodo prosvetni delavci posvečali vso pažnjo izobrazbi članstva tukajšnjega kmetijskega gospodarstva, da bodo mlajši člani aktivno sodelovali v mladinskih organizacijah ter da bodo do prihodnjega zborovanja zaživela tudi društva prijateljev mladine.

Ob koncu je toplo pozdravil prosvetne delavce predsednik ObLO in zlasti govoril o vlogi prosvetnega delavca kot vzgojitelja najširših plasti našega delovnega ljudstva ter pozval prosvetni kader, naj bi v zimski sezoni pomagal pri raznih tečajih in ostalih oblikah ljudskoprosvetnega udejstvovanja ter obljubil pri vsem delu podporo ObLO.

B.

Nove KNJIGE

KNJIŽNICA ČEBELICA:

1. zvezek: Lonček kuhaj — razprodana
2. zvezek: E. Peroci: Moj dežnik je lahko balon — razprodana
3. zvezek: Kathryn Jackson: Eskimček — v ponatisu izide v začetku meseca februarja.
4. zvezek: Povodni mož — v ponatisu, izide sredi meseca februarja.
5. zvezek: France Bevk: Pazi na glavo — glava ni žoga — izide v začetku meseca februarja.
6. zvezek: Stanko Semič - Daki: Partizanček — izide v začetku meseca februarja.

KNJIŽNICA SINJI GALEB:

1. in 2. zvezek: T. Seliškar: Posadka brez ladje — v ponatisu, izide v mesecu februarju.
3. zvezek: E. Kästner: »Pikica in Tonček« — v ponatisu izide v začetku meseca februarja.
4. zvezek: I. Cankar: Crtice — razprodane
5. zvezek: Jules Verne: 20.000 milj pod morjem — izide v začetku meseca februarja.

CICIBANOVA KNJIŽNICA:

R. Branko: Zamorček in ladjica (cena: broš. 95 din, kart. 150 din).
R. Branko: Moji prijatelji: slikanico je ilustrirala Ruža Pišanc (cena 100 din).
R. Branko: Naše igre — slikanico je ilustrirala M. Stupica (cena 90 din).

KNJIŽNICA ZA ŠOLARJE:

D. Maksimović: Pomladna pesem — zbirka pesmi (cena 90 din).
H. Christan Andersen: Snežna kraljica — izbor najlepših Andersenovih pravljic (cena 370 din).

ZBIRKA POTOPISOV:

1. knjiga: Božo Škerlj: Neznana Amerika — knjiga izšla (cena knjigi: broš. 290 din. plp. 390 din, clpl. 490 din).
2. knjiga: Thomas Hery: Beli kontinent — knjiga izšla (cena broš. 290 din, plpl. 390 din, clpl. 490 din).

ZBIRKA IZ ŽIVLJENJA ŽIVALI:

1. knjiga: Božo Škerlj: Nevšečno sorodstvo — knjiga izide konec januarja.

ZALOŽBA »MLADINSKA KNJIGA«

borili tistega mesta in ugleda, kakor ga uživajo zakoni o gibanju prirode, čeprav je Engels pred sedemdesetimi leti, ko je pisal knjigo o Feuerbachu, opozoril: »... ljudje ne živimo samo v prirodi, temveč tudi v človeški družbi, in tudi ta ima svojo razvojno zgodovino in svojo znanost nič manj kakor priroda.« Celovite človeške osebnosti ne moremo dobiti vse dotlej, dokler si ta osebnost ne bo znala gibanja družbe razlagati prav tako z zakonitostmi, kakor si razlaga gibanje prirode. Če je mistika pregnana iz prirode, mora izginiti tudi iz družbe.

2. Bodoče šole morajo biti na višji znanstveni ravni, kakor so sedanje. Kako bomo to dosegli? Katera je pot, ki vodi k višji znanstvenosti? Če hočemo ta cilj doseči, moramo v osnovi spremeniti naše pojmovanje o znanju, ki ga danes razumevamo tako, da je tem večje, čim več nam more učenec povedati o stvareh in o posameznih dogodkih, čeprav za vsem tem znanjem včasih nima niti najosnovnejšega celotnega pogleda na gibanje prirode in družbe. Če hočemo to naziranje premagati, potem se moramo ravnati po Engelsu, ki je v Feuerbachu napisal znamenito misel: »Velika osnovna misel, da ne smemo pojmovati sveta kot kompleks dovršenih stvari, marveč kot kompleks procesov, v katerem se dozdevno nespremenljive stvari prav tako kakor njih miselni odrazi v naši glavi, pojmi nepretrgano spreminjajo s tem, da se porajajo in prestajajo, in sicer spreminjajo tako, da se pri vsej navidezni slučajnosti in kljub vsemu trenutnemu nazadovanju končno uveljavlja napredujoč razvoj — ta velika osnovna misel je zlasti od Hegla dalje prešla že tako v občo zavest, da ji v tej splošni obliki skoraj nihče več ne ugovarja. Toda priznavati jo na jeziku in izvajati jo v resnici v posameznem primeru na vsakem področju, ki ga je treba raziskati, to je dvoje.« V kratkih besedah bi lahko rekli, da moramo preiti v šolah od pouka o stvareh k pouku o procesih. To pa ne pomeni nič več in nič manj kakor podirati tiste stroge pregrade med sedanjimi predmeti, ki so povzročale omejenost in izolacije dejstev. In nadalje: šele ta način pouka bo nujno terjal tudi uporabo nove metode: marksistično-dialektične, ki je v sedanjem načinu šolskega dela ni mogla polno uveljaviti.

3. Zavreči moramo staro miselnost, da posreduje vsaka šola zase neko zaključeno in popolno znanje. Zaradi tega se nenehno porajajo težnje, da bi bilo treba stalno dodajati učno snov, sicer da absolventi ne bodo imeli dovolj znanja. Ni dvoma, da si vsi iskreno želimo iz leta v leto večjih in boljših uspehov. Kljub temu pa nihče ne more jamčiti, da bi lahko v kakršni koli šoli oborožili človeka z znanjem, ki bi mu zadoščalo za vse življenje. Nobena še tako obsežna splošna izobrazba tega ne more dati. Kaj pa lahko damo vsakemu absolventu na pot, da se bo družbeno koristno udejstvoval in užival osebno zadovoljstvo? Trdim, da dve stvari:

a) Sposobni smo ga družbeno zasidrati v našo stvarnost, če ga vzgajamo v zdravem patriotizmu in v pripadnosti socializmu. Če ga na tem temelju zasidramo, potem se nam ni treba bati, da bi v življenju odpovedal, ker ga bo vsak dan ta ideja priganjala h knjigam in k izpopolnjevanju znanja, kajti brez tega svoji družbi ne bo mogel koristiti. Takšen politično-moralni lik naj bo protiutež tistemu malomeščanskemu komodnežu, ki po končanih šolah knjig ne jemlje več v roke in se predaja duševni lenobi.

b) Drugo, s čimer lahko oborožimo absolventa sleherne šole, mora biti delovna metoda. Poleg idejnosti in znanja je važno, kakšne delovne metode in navade si je privzgojil človek v šoli. Nihče danes ne more vsrkati vase potrebnega znanja, lahko pa si ga nenehno prisvaja, če ga naučimo metod, kako se uporabljajo knjige in kako se izkorišča znanje, ki ga ponuja praktično življenje. Priznati moramo, da se stara šola ni brigala, kako se bo učenec nečesa naučil. To je bila več ali manj njegova osebna stvar. Nova šola pa bi morala v tem oziru postopati revolucionarno in se naravnost truditi, da bi posredovala svojim učencem nove delovne metode. Teh pa si seveda ne morejo pridobiti, če so obsojeni na stalno pasivno sprejemanje znanja, če ne poznajo druge obveznosti kakor poslušati učitelja. Delovne metode se pridobivajo z aktivnostjo v iskanju materiala za seminarje, v samostojnih pripravah na diskusijo, z eksperimentiranjem itd.

Ob koncu izvajanj mi dovolite še dve načelni pripombi.

Prva pripomba velja vsem tistim, ki pozivajo, naj s šolsko reformo uvedemo razlike med mestom in vasjo, med umskimi in fizičnimi delavci, ter pričakujejo, da bo šolska reforma upoštevala njihove predloge. Obstajajo predlogi za posebno obravnavanje nadarjenih otrok. Smatram, da komisija nima pravice vnaprej razlikovati državljanov. Naloga komisije in družbe kot celote je, da postavi enoten in demokratičen sistem šolstva, enak za vse državljane. Reševanje nadarjenih, manj nadarjenih, kmečkih in mestnih otrok pa se naj rešuje z raznolikostjo metod in prizadevanj naših vzgojiteljev v šoli sami, to je, v učno-vzgojnem procesu. Po demokratičnih, socialističnih in humanih načelih je potreben manj nadarjen človek vsaj tiste pozornosti kakor nadarjen, če ne še bolj. Šolska reforma mora obravnavati kot osrednji problem vprašanje: kako povečati kulturno in prosvetno raven vseh državljanov.

Reforma šolstva bo dolgotrajnejši proces presnavljanja naših šol iz sedanjega v novo stanje. Zaradi tega je zgrešeno mišljenje, da bomo z uveljavitvijo reforme takoj preskočili v reformirani šolski sistem, ki bo prost sedanjih težav. Za začetek je važno najti pravilna izhodišča in določiti cilje; med izhodiščem in ciljem pa se bomo prav gotovo srečavali z raznimi težkočami, ki bodo zahtevale mnogo naporov od vzgojiteljev, učencev in staršev. Če ne bomo klonili pred začetnimi težavami, bomo lahko dosegli pomembne uspehe, kajti zgodovinske izkušnje naših vzgojiteljev niso majhne, pri delu pa jih bodo spremljale simpatije in pomoč staršev kakor veselje otrok, ki se bodo v reformirani šoli bolje počutili.

Obvestilo

Od 1. januarja 1956. leta naše podjetje poleg trgovske mreže prodaja in direktno razpošilja svoje proizvode ŠOLAM ter SVETOM ZA PROSVETO IN KULTURO OBČIN IN OKRAJEV.

Šolam pošiljamo svoje proizvode po običajnih cenah.

Svetom, ki bi za svoje šole kupili večjo količino naših učil, nudimo popust.

Prevoz do pošte oziroma do razkladalne postaje kupca kakor tudi ambalažo plača naše podjetje.

V prodajo smo dali priročnike s seznamom zbirk naših učil.

Dobavo bomo izvršili samo na naročila, na katerih bo označeno, kdo plača račun, številka budžetnega kredita in pri kateri banki je kredit odprt.

ZAHTEVAJTE NAŠE CENIKE IN PROSPEKTE!

»UČILA«

ZAGREB,

Radnička cesta 21 — Telefon 35-037